

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

PETRA ANZELJC

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA PHARE IN ISPA PROGRAMA V SLOVENIJI V OBDOBJU
1998 - 2003

Ljubljana, december 2003

PETRA ANZELJC

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica tega
diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in
dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis:

KAZALO

1.	UVOD	1
2.	VLOGA IN POMEN FINANČNE POMOČI	2
2.1	Pomen in zgodovina programa PHARE	2
2.2	Pomen in zgodovina programa ISPA	4
2.2.1	Sredstva iz programa ISPA	4
3.	VRSTE PROGRAMOV	6
3.1	Nacionalni program	6
3.2	Programi čezmejnega sodelovanja	7
3.3	Večdržavni in horizontalni programi	7
3.4	Posebni pripravljalni program za strukturno in kohezijsko politiko (SPP)	7
3.5	Infrastrukturni projekti velikega obsega ali program LSIF	7
4.	NAČIN IZVAJANJA FINANČNE POMOČI	8
4.1	Načrtovanje in programiranje	8
4.2	Izvajanje projekta	9
4.3	Spremljanje in ocenjevanje projekta	11
4.4	Ovrednotenje in revizija	12
5.	SISTEM STRUKTURNIH SKLADOV EVROPSKE UNIJE	13
5.1	Zgodovina razvoja regionalne politike	16
5.2	Delovanje regionalne politike	16
5.3	Strukturni skladi	17
5.3.1	Evropski sklad za regionalni razvoj	17
5.3.2	Evropski socialni sklad	18
5.3.3	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad	18
5.3.4	Finančni instrument za usmerjanje ribištva	19
5.4	Kohezijski sklad	19
5.5	Pobude skupnosti	20
5.6	Ukrepi za spodbujanje inovativnosti	21
5.6.1	Evropska investicijska banka	22
6.	PRIKAZ PRIDOBLENIH SREDSTEV RS IZ PROGRAMA PHARE IN ISPA	22
6.1	Prikazano po posameznih ministrstvih v obdobju 1998-2003	22
6.2	Analiza pridobljenih sredstev iz programa PHARE in ISPA po področjih	23
6.2.1	Okolje in prostor	23
6.2.2	Transport	28
6.2.3	Socialne zadeve in izobraževanje	29
6.2.4	Schengenska meja	31
7.	SKLEP	34
8.	LITERATURA	37
9.	VIRI	37

1. UVOD

Širitev Evropske unije je enkratna priložnost za mirno združevanje Evrope, ki je v svoji zgodovini preživela mnogo delitev in vojn. Širitev bo številnim državam omogočila večjo stabilnost in razvoj ter utrdila demokracijo, ki se je v srednje in vzhodnoevropskih državah začela s padcem Berlinskega zidu. Združena in močna Evropa je ključnega pomena za zagotavljanje miru, varnosti in svobode ter omogoča lažje soočanje z izzivi globalizacije.

Ideja o Evropski uniji se je porodila že davnega leta 1950, ko je Robert Schuman, tedanji francoski minister za zunanje zadeve, 9. maja 1950 predlagal zgodovinsko deklaracijo o povezovanju Evrope. 25. julija 1952 je bila ustanovljena "mala Evropa šestih", ki so se ji počasi pridruževale tudi druge zahodnoevropske države. Po evropski enajsterici je danes že petnajsterica, prav kmalu, maja 2004 pa bo postala petindvajseterica evropskih držav, katere članica bo tudi Slovenija.

Države pristopnice, tudi Slovenija, so pred vstopom v Evropsko unijo pred veliko nalogo, saj morajo uvesti najrazličnejše spremembe in novosti na različnih področjih, da se bodo čim bolj prilagodile evropskim standardom. Evropska unija je pri uvajanju teh sprememb državam pristopnicam, ustanovila tri različne programe finančne pomoči; PHARE, ISPA in SAPARD.

Slovenija je postala prejemnica tehnične pomoči v okviru programa PHARE s podpisom Okvirnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Evropsko komisijo o uresničevanju ukrepov o finančnem, tehničnem in drugih oblikah sodelovanja 7. oktobra 1992. Ratifikacija tega sporazuma 8. oktobra 1993 nam je omogočila izvajanje javnih naročil po pravilih PHARE in implementacijo projektov v okviru prvih indikativnih programov za Slovenijo ter v okviru drugih programov, institucionaliziranih v okviru predpristopne strategije za države Srednje in Vzhodne Evrope s podpisanimi pridružitvenimi sporazumi.

V svojem diplomskem delu želim prikazati pomembnost dodeljevanja evropske pomoči pred vstopom naše države v Unijo.

Najprej bom predstavila pomen in zgodovino programov PHARE in ISPA, s čimer bom poskušala predstaviti delovanje in razvejanost te vrste pomoči.

V tretjem in četrtem poglavju bom predstavila oblike programov evropske pomoči in zakonodajne vidike ter kratek opis postopka za dodelitev sredstev. Potek dodelitve je razmeroma zapleten, predvsem pa zelo natančen, s strogo predpisanimi roki s strani Bruslja.

V petem poglavju bom predstavila pomen strukturnih in kohezijskega sklada, zgodovino regionalne politike ter pobude skupnosti, v šestem poglavju pa analizo dodeljenih sredstev iz programov PHARE in ISPA za petletno obdobje od leta 1998 do 2003 po posameznih ministrstvih, in izpostavila najpomembnejša področja, ki so z evropsko pomočjo lahko najbolj uresničila zastavljene cilje.

Na podlagi rezultatov omenjene analize, prioritet naše države pri zagotavljanju in uresničevanju evropskih normativov za vstop v Unijo in kriterijev, ki jih Unija državam pristopnicam, tudi Sloveniji, postavlja kot pogoje za vstop, bom poskušala podati kar najbolj objektivno oceno pripravljenosti naše države za črpanje sredstev iz strukturnih in kohezijskega sklada.

2. VLOGA IN POMEN FINANČNE POMOČI

Prizadevanja držav Srednje in Vzhodne Evrope, da se pridružijo Evropski uniji, obstajajo že nekaj časa. Evropski svet v Kopenhagenu je že leta 1993 odprl vrata omenjenim državam za vstop v Unijo. Na njem so bili opredeljeni pogoji, ki jih mora država izpolnjevati, če želi postati polnopravna članica. Prevladalo je mnenje, da bo ta širitev priložnost za zagotovitev trajne enotnosti in miru v Evropi.

2.1 Pomen in zgodovina programa PHARE

Prva predpristopna strategija je bila opredeljena na vrhu Evropskega sveta decembra 1994 v Essnu. Začel se je dialog, katerega cilj je bil pripraviti države na vstop v Evropsko unijo. Za te namene je Unija državam Srednje in Vzhodne Evrope namenila znatno finančno pomoč v obliki programa PHARE. Njegov osnovni cilj je bila podpora gospodarskim in socialnim reformam in pomoč pri prestrukturiranju njihovega gospodarstva ter vključevanju v evropske integracijske procese. Prvi državi, ki sta dobili pomoč iz tega programa leta 1989, sta bili Poljska in Madžarska, od tod tudi ime programa (*ang. PHARE - Poland and Hungary Assistance for Reconstruction of Economy*). Do leta 1996 je bilo v program PHARE vključenih že 13 držav (Države pristopnice, 2003).

Glede na vsebino in namen so se v okviru PHARE oblikovali različni programi pomoči, na osnovi katerih je tudi Slovenija v obdobju od leta 1992 do vključno 1999 prejela okrog 240 milijonov EUR pomoči.

Zgodovina programa PHARE je potekala skozi tri različna obdobja:

- tranzicijsko obdobje (1992-1995)

V prvih letih delovanja programa je bila podpora v obliki tehnične pomoči v glavnem na vladni in ministrski ravni. Investicijska podpora je bila v omejenem obsegu. Temeljna naloga Slovenije pa je bila preusmeritev iz pretežno zaprtega tržnega gospodarstva¹, v

¹ pretežno zaprto tržno gospodarstvo – gospodarstvo, kjer ni prostega pretoka kapitala.

katerem je prevladovala družbena lastnina, v odprto, izvozno naravnano tržno gospodarstvo.

Kot sredstvo za odpravo visoke inflacije se je v tem obdobju oblikovala makroekonomska stabilizacijska politika, ki je predvidevala prestrukturiranje celotnega gospodarstva.

Projekt prestrukturiranja in privatizacije slovenskega gospodarstva je obsegal naslednje cilje (MNZ, 2000, str. 11):

- posodobitev finančnega sistema,
- razvoj mreže socialne varnosti,
- obnovitev javne infrastrukture,
- prestrukturiranje in privatizacijo v podjetniškem sektorju,
- sodelovanje in povezovanje z Evropsko unijo.

- predpristopno obdobje (1996-1999)

V tem obdobju se je 10 držav Srednje in Vzhodne Evrope odločilo, da želijo postati polnopravne članice Unije, in z njo podpisalo evropske sporazume. Njihov namen je spodbujati večjo konvergenco med Unijo in državami kandidatki. Evropski svet je decembra 1997 v Luksemburgu sprejel priporočilo Evropske komisije, naj se uradno pričnejo pogajanja s šestimi državami: Češko, Estonijo, Madžarsko, Poljsko, Slovenijo in Ciprom. S sklepom vrha v Helsinkih konec leta 1999 so se t. i. luksemburški skupini držav kandidatki v pogajanjih pridružile še Bolgarija, Latvija, Litva, Romunija in Slovaška. Vpeljan je bil tudi mehanizem "pristopnega partnerstva" kot opredelitev prednostnih področij za prevzem pravnega reda EU za vsako kandidatko posebej, vključno z opredelitvijo potrebnih finančnih virov, predvsem sredstev iz programa PHARE. Pristopna partnerstva so bila z državami kandidatki podpisana v letu 1998.

Temeljna področja razvoja Slovenije, financirana iz programa PHARE v tem obdobju (PHARE Programme Annual Report 1996, str. 34; 1998, str. 47):

- koordinacija in nadzor vladne predpristopne strategije,
- prevzem evropskega pravnega reda (*ang. Acquis Communautaire*),
- reforme na gospodarskem in socialnem področju,
- integracija infrastrukture.

- pristopno obdobje (2000-2004)

Leta 2000 se je za Slovenijo začelo pristopno obdobje (2000–2004). V tej fazi se pomoč usmerja v krepitev upravnih struktur in intenzivne priprave na izvajanje prihodnje strukturne politike. Evropski svet je na zasedanju v Berlinu marca 1999 sprejel sklep, da se pomoč kandidatki za članstvo poveča in ciljno izvaja s prenovljenim programom PHARE in dvema novima instrumentoma, ISPA in SAPARD (glej Prilogo 1, Slika 1).

Tabela 1: Prikaz višine sredstev, ki jih Slovenija v pristopnem obdobju od leta 2000 do 2004 letno prejema po posameznih programih evropske pomoči

VRSTA PROGRAMA	VIŠINA SREDSTEV (letno)
PHARE: podpira institucionalne reforme in naložbe v t. i. ekonomsko in socialno kohezijo	25 milijonov EUR*
ISPA: namenjena za večje investicije v prometno infrastrukturo in okolje	10-21 milijonov EUR
SAPARD: spodbuja kmetijstvo in razvoj podeželja	6,5 milijonov EUR

Legenda: * Za obdobje 2000–2002 je bilo še dodatno dodeljenih 32 milijonov EUR.

Vir: Predpristopna pomoč, 2003.

2.2 Pomen in zgodovina programa ISPA

Finančni instrument ISPA je bil vzpostavljen dne 21.7.1999 z Uredbo Sveta št. 1267/1999. V tej uredbi je določeno, da bo pomoč, dana v okviru tega finančnega instrumenta, prispevala k ciljem, ki so določeni v dokumentih "Partnerstvo za pristop" in "Državni program za prevzem pravnega reda Evropske unije".

V letu 1999 je Slovenija v sodelovanju z Evropsko komisijo pripravila dokument predpristopne strategije "Partnerstvo za pristop", v katerem so opredeljene prednostne naloge za leto 2000 in prednostne naloge za obdobje 2000 - 2002, ki temeljijo na Državnem programu za prevzem pravnega reda Evropske unije. Državni program ima dvojno vlogo. Na eni strani opredeljuje slovenske razvojne in strateške usmeritve in cilje, na drugi strani pa politiko, reforme in ukrepe za njihovo uresničevanje v obdobju do predvidenega vstopa Slovenije v Unijo oziroma do dne, ko bo Slovenija sposobna prevzeti vse obveznosti, ki izhajajo iz članstva.

Finančni instrument ISPA bo v obdobju 2000-2006 zagotavljal finančno pomoč za investicije na področju okolja, transporta in za tehnično pomoč, pri čemer bo Unija prispevala do 75 % oziroma največ do 85 % celotne vrednosti projekta, medtem ko mora država prejemnica pomoči zagotoviti preostanek sredstev; to so tako imenovana lastna sredstva. Kriteriji za prijavo so zahtevni in temeljijo na sistemu kriterijev kohezijskega sklada, katerega sredstva so namenjena državam članicam (Križnar, 2000, str. 5).

2.2.1 Sredstva iz programa ISPA

Sredstva ISPA se dodeljuje za področje:

- a) okolja,
- b) transporta in
- c) tehnično pomoč.

a) Okolje

Sredstva so namenjena za okoljevarstvene projekte, ki bodo omogočili državam kandidatkam doseči usklajenost z zahtevami Unije glede okolja in cilje, opredeljene v dokumentu "Partnerstvo za pristop".

Strategija ISPA za okolje je skladno s Partnerstvom za pristop med prednostne naloge uvrstila investicije v sektor voda, med njimi oskrbo s pitno vodo, preprečevanje onesnaževanja voda, primerno ravnanje z odpadnimi vodami in trdimi odpadki ter skrb za kakovost zraka.

b) Transport

Sredstva so namenjena za tiste investicije v prometno infrastrukturo, ki bodo v interesu Unije in bodo zagotavljale cilje, dogovorjene na konferencah v Helsinkih in na Kreti. Kriteriji za izbor so določeni v Odločbi št. 1692/96/EC Evropskega parlamenta in Sveta dne 23.7.1996. Gre predvsem za projekte, ki bodo omogočili dobre povezave med Unijo in državami kandidatkami, širitev transevropskega transportnega omrežja ter povezavo nacionalnih transportnih omrežij, kar predstavlja ključni element gospodarskih razvojnih strategij in bo tudi izrednega pomena pri vključevanju držav kandidatk v enotni trg. Prednostna področja, ki jih predlaga Komisija, so železnice, avtoceste, pristanišča in letališča.

Dodatni pogoji, ki jih postavlja ISPA, so:

- skupni stroški investicije znašajo najmanj 5 milijonov EUR. Pomembno je, da je predlagana investicija dovolj velika in pomembno vpliva na izboljšanje transportnega omrežja,
- potreba, da se ustvari ravnotežje med ukrepi na področju okolja in transporta,
- možnost financiranja tehnične pomoči za ukrepe, ki so povezani z izvedbo projektov.

Strategija ISPA za promet je skladno s Partnerstvom za pristop med prednostne naloge uvrstila za zdaj le projekte s področja železniškega prometa. V železniškem prometu naj bi bila s to strategijo dosežena medsebojna povezanost in delovanje vseevropskih omrežij in dostop do njih.

c) Tehnična pomoč

Sredstva ISPA so lahko namenjena tudi za tako imenovano tehnično pomoč, kjer gre za financiranje pripravljanih študij in druge dokumentacije za projekte, ki bodo predlagani za sofinanciranje s sredstvi ISPA. Za tehnično pomoč se lahko uporabi do 2 % celotne vrednosti sredstev ISPA (Križnar, 2000, str. 6).

Za obdobje od leta 2000-2006 bo v proračunu finančnega instrumenta ISPA namenjenih letno 1.040 milijonov EUR (po cenah iz leta 1999). Ta znesek bo razdeljen med področji okolja in transporta. Pri določitvi višine sredstev, ki bodo namenjena posameznim

državam, je Komisija EU upoštevala naslednje tri kriterije (Slovenija in Evropska unija, 2001, str. 6):

- število prebivalstva,
- bruto domači proizvod na prebivalca,
- površino države.

Na osnovi teh kriterijev pripada Sloveniji od 1 % do 2 % celotnega proračuna ISPA.

3. VRSTE PROGRAMOV

Pomoč, ki je bila dana v okviru predstavljenih programov, je bila namenjena za izdelavo različnih študij, za pomoč tujim strokovnjakom, za organizacijo izobraževanja doma in v tujini, za nabavo opreme in za izvedbo investicij v infrastrukturo. Pravna podlaga za dodeljevanje pomoči Sloveniji so Splošni pogoji, ki so priloga Okvirnemu sporazumu z aneksi. Podpisan je bil 7.10.1992 med Evropsko komisijo, ki deluje v imenu Unije, in Vlado Republike Slovenije. Ratifikacija tega sporazuma 8.10.1993 je Sloveniji omogočila izvedbo projektov, vključenih v različne programe.

Ti programi so:

- Nacionalni program (*ang. PHARE National Programme*)
- Program čezmejnega sodelovanja (*ang. CBC - Cross Border Co-operation*)
- Večdržavni program (*ang. Multi Country Programme*), znotraj katerega so potekali različni večdržavni in horizontalni programi
- Program za spodbujanje regionalnega razvoja (SPP)
- Program infrastrukturnih projektov velikega obsega (*ang. LSIF - Large Scale Infrastructure Facility*)

3.1 Nacionalni program (*ang. PHARE National Programme*)

Nacionalni program financira projekte za uvajanje pravnega reda Unije tako, da pomaga pri razvoju institucij na državni, regionalni in lokalni ravni (30 % sredstev) ter investira v infrastrukturo, ki je potrebna za izvajanje pravnega reda (70 % sredstev). Od leta 2000 je nacionalni program namenjen tudi naložbam v ekonomsko in socialno kohezijo na podoben način, kakor Unija dodeljuje sredstva državam članicam iz strukturnih skladov.

Poleg te oblike obstaja tudi tehnična pomoč, to so krajša svetovanja državni upravi, pri kateri za izbiro pogodbenikov veljajo standardni Pharovi postopki (PRAG). Ti postopki veljajo tudi pri investicijah, kadar se izvajajo razpisi za nakup opreme oziroma gradnje objektov.

3.2 Programi čezmejnega sodelovanja (*ang. CBC - Cross Border Co-operation*)

Pri teh programih gre za skupne projekte s sosednjimi državami, ki so že članice oziroma kandidatke za vstop v Unijo. Slovenija že od leta 1994 sodeluje v programu CBC z Italijo, od leta 1995 z Avstrijo in od leta 2000 z Madžarsko. Skupni projekti s področja prometa, obmejne infrastrukture, kmetijstva, malega gospodarstva, kulture, okolja in drugi pomagajo blažiti posledice državnih meja, krepijo obojestransko zaupanje in sodelovanje ter pomagajo zagotoviti uravnotežen razvoj.

3.3 Večdržavni (*ang. Multi Country Programme*) **in horizontalni programi**

Pri teh programih je poudarek na sodelovanju z več državami, programi pa so opora nacionalnemu programu. Delimo jih na programe, namenjene institucionalni izgradnji (npr. TAIEX), sektorske programe (npr. za področje okolja), programe civilne družbe (ACCESS), programe za podporo gospodarstva (npr. program podpore podjetništvu) in druge. Horizontalne programe spodbuja in razvija Evropska komisija, partnerske države pa so povabljene k sodelovanju. Namenjeni so področjem, kjer se z meddržavnim povezovanjem zagotovi večje regionalno sodelovanje in razvoj.

3.4 Posebni pripravljalni program za strukturno in kohezijsko politiko (SPP)

Za ta program je Evropska komisija za vse države kandidatke namenila 60 milijonov EUR. Sloveniji je bilo za obdobje 1998/99 odobreno 3 milijone EUR. Program SPP se financira iz Multy beneficiary programa, izvaja pa se v okviru Nacionalnega programa. Celoten program je sestavljen iz dveh sklopov. Prvi del v višini 1,3 milijone EUR je bil namenjen institucionalni krepitvi in pripravam na bodočo strukturno politiko in je zajemal: twinning aktivnosti - to je sodelovanje na institucionalnem nivoju z eno ali več državami članicami, tehnično pomoč v obliki dolgoročnih in kratkoročnih svetovalcev ter izobraževanje. Drugi del, v višini 1,7 milijona EUR je namenjen pilotskemu projektu kohezijskih aktivnosti s področja okolja.

3.5 Infrastrukturni projekti velikega obsega ali program LSIF (*ang. LSIF - LargeScale Infrastructure Facility*)

Evropska komisija je za obdobje 1998/99 za vse države prejemnice pomoči iz programa PHARE namenila 234 milijonov EUR. Namen programa je bila priprava na nov finančni instrument ISPA, ki je stopil v veljavo z letom 2000. Vsi projekti, prijavljeni za ta program, morajo biti glede na finančno konstrukcijo v enakem razmerju, kot je predvideno v okviru kohezijskega sklada in programa ISPA. To pomeni, da morajo biti projekti financirani iz treh virov: iz nepovratnih sredstev LSIF, nacionalnih sredstev in posojil mednarodnih finančnih institucij. Sloveniji je bilo odobreno 21 milijonov EUR, kar predstavlja skoraj 9 % celotnih razpoložljivih sredstev.

V okviru teh sredstev se bodo izvajali 4 projekti (Benko, 1999, str. 18):

1. Železniška proga Murska Sobota, projekt je vezan na razvoj koridorja 5, 10 milijonov EUR,

2. Izgradnja koridorja centralne čistilne naprave v Mariboru, 6,5 milijona EUR,
3. Izgradnja centralne čistilne naprave Kranjska Gora, 2,5 milijona EUR,
4. Tehnična pomoč pri pripravi projektov za ISPA (Čistilna naprava Krško, Koper, Dravograd, Paloma in rehabilitacijsko odlagališče Globovnik - Ilirska Bistrica), 2 milijona EUR.

4. NAČIN IZVAJANJA FINANČNE POMOČI

Dejanska izvedba projekta v okviru programa PHARE in programa ISPA poteka skozi različne faze, opredelila bom zgolj najpomembnejše, ki se med seboj povezujejo in so za izvedbo projekta ključnega pomena.

4.1 Načrtovanje in programiranje

V procesu načrtovanja se izbere prednostna področja in višina sredstev, ki bodo namenjena državam, upravičenim do evropske pomoči. Pomembni parametri pri načrtovanju so (Interno gradivo Agencije RS za regionalni razvoj, 2000, str. 16):

- večletni indikativni finančni okvir z določeno okvirno alokacijo sredstev,
- prednostna področja, na katerih so potrebne gospodarske reforme, in področja, pomembna za proces vključevanja,
- pripombe Evropske komisije glede proračuna, odločitve Sveta za strukturno politiko, uradna Pharova navodila in strateški dokumenti,
- pravila in regulative v zvezi s programi PHARE in ISPA.

Postopek programiranja vključuje priprave povzetka projektnega predloga (*ang. Summary Project Fiche*) do njegove potrditve na upravnem odboru PHARE (*ang. PHARE management Committee*). Povzetki projektnih predlogov se pripravijo v višini letne dodelitve sredstev, ki je predmet pogajanj med Evropsko komisijo in vlado države kandidatke. V Sloveniji je za ta pogajanja določena Služba vlade RS za evropske zadeve (SVEZ) kot nacionalni koordinator pomoči v imenu Ministrstva za evropske zadeve (Rožič, 2002, str. 34).

Programski vodja, ki je odgovoren za celotno implementacijo programa, glede na ocenjeno višino alokacije sredstev najprej poskrbi za oblikovanje delovnih skupin za pripravo projektnega predloga. Resorna ministrstva, ki naj bi predvidoma sofinancirala projekt, regionalni nosilci projekta in drugi porabniki na pobudo programskega vodje v delovno skupino imenujejo svoje predstavnike. Število delovnih skupin je omejeno in odvisno od števila predhodno odobrenih projektnih idej s strani Sveta za strukturno politiko. Projektno idejo preoblikuje v projektni predlog projektni vodja, vendar člani lahko zanj podajo pisne komentarje in predloge izboljšav. Projektni predlog mora vsak član uskladiti s svojimi predstavniki (ministrstva, regionalne organizacije) in o poteku usklajevanja obveščati projektnega vodjo. Ta na podlagi vseh usklajevanj pripravi novo verzijo projektnega

predloga. Oblikovanje projektnega predloga se lahko prepusti tudi najetim tujim ali domačim strokovnjakom. Ti prevzamejo njegovo celotno pripravo in pomagajo pripraviti razpisno dokumentacijo.

Naslednji korak je *ex ante* evalvacija projekta. Njen namen je preveriti projektni predlog in njegovo skladnost z obstoječimi dokumenti in procedurami. Rezultati evalvacije so mnenje evalvacijske komisije o projektnem predlogu z vidika njegove pripravljenosti (*ang. Ready to go project*) in predlagane finančne konstrukcije. Če je mnenje evalvacijske komisije glede projektnega predloga negativno, se krog projektiranja ponovi. V primeru, da je mnenje pozitivno, pride do novega sestanka delovne skupine, na katerem proučijo pripombe evalvacijske komisije in uskladijo projektni predlog (Rožič, 2002, str. 35).

Člani medresorske delovne skupine, ki sodelujejo na medresorski koordinaciji, so državni sekretarji oz. njihovi pooblaščenca z močjo odločanja. Udeleženi so lahko tudi SVEZ, odredbodajalec za izvedbo programov in regionalni nosilci projekta. Programski vodja predstavi celoten program in posamezne projekte. Tri dni pred medresorsko koordinacijo so sofinancerji zavezani, da podajo pisma o podpori. O projektih, ki tega pisma ne dobijo, komisija ne odloča, saj mora biti pri projektih PHARE vedno prisotno nacionalno sofinanciranje.

Programska misija je naslednja aktivnost, kamor so vključeni tudi predstavniki Evropske komisije oz. delegacije. Ti podajo komentarje na projektne predloge, projektni vodje pa nato pripravijo projektne predloge v skladu z njihovimi napotili in jih pošljejo članom delovne skupine. Ta se ponovno sestane in prouči predlagane spremembe, ki jih nato projektni vodja vnese v projektni predlog in pošlje vsem članom medresorske koordinacije. Nato programski vodja skliče nadzorni pododbor (*ang. Monitoring Sub-Committee*). Potrjeni projektni predlogi s strani teh odborov se nato pošljejo nacionalnemu koordinatorju pomoči. Ta v imenu vlade pošlje projektne predloge naprej na Evropsko komisijo (glej Prilogo 3, Slika 3). Tam jih mora potrditi tudi upravni odbor PHARE (*ang. PHARE Management Committee*). Na podlagi pozitivne ocene, interne službe Evropske komisije pripravijo finančni memorandum, ki predstavlja institucionalni in finančni okvir programa vključno z roki, do katerih je potrebno skleniti pogodbe in izčrpati sredstva. Podpišeta ga država kandidatka (v imenu Vlade RS minister za evropske zadeve) in Evropska komisija (zanjo ambasador Evropske komisije v Sloveniji). Če do podpisa finančnega memoranduma ne pride, se sredstva prenesejo v naslednje programsko leto in se krog programiranja ponovi.

4.2 Izvajanje projekta

V fazi izvajanja projektov projektni vodja pridobi informacijo o podpisanem finančnem memorandumu iz SVEZ-a (glej Prilogo 2, Slika 2) in pripravlja ter uresničuje projekte v skladu z vsebino podpisanega finančnega memoranduma. O podpisu finančnega memoranduma in obveznostih, ki izhajajo iz tega dokumenta, pogodbeni organ oblasti

obvesti projektne partnerje (druga ministrstva, regionalne agencije) in širšo javnost, če tega ni storil SVEZ.

Za izdelavo razpisne dokumentacije za storitve, gradbena dela in nabavo opreme in/ali za svetovanje pri izboru prispelih ponudb, je lahko potrebna pomoč zunanjih svetovalcev. Za izbor pogodbenega izvajalca je odgovoren projektni vodja. V tem primeru razpisno dokumentacijo izdelajo tuji strokovnjaki v sodelovanju z uslužbenci posamezne izvajalske enote. Če zunanja pomoč ni potrebna, projektni vodja sam pripravi plan izdelave razpisne dokumentacije in v skladu z njim v izdelavo razpisne dokumentacije vključuje sodelavce v izvajalski enoti. Bistveni dokumenti, ki se jih mora upoštevati pri izdelavi razpisne dokumentacije, so: Practical Guide for PHARE, ISPA and Sapard Contracting Procedure (PGPISCP), finančni memorandum (FM), Zakon o urejanju prostora, Zakon o urejanju naselij in drugih posegih in Zakon o urejanju in planiranju prostora v prehodnem obdobju (Interno gradivo Agencije RS za regionalni razvoj, 2000, str. 35).

Pri pregledu razpisne dokumentacije se pregleda njena usklajenost z določili pogodbenega organa oblasti (*ang. Contracting Authority*) in izvajalca ter usklajenost z glavnimi partnerji v projektu. Če dokumentacija ni ustrezna, jo je potrebno popraviti bodisi s pomočjo zunanjih strokovnjakov ali brez njih. Programski vodja nato pošlje dokumentacijo v pregled ali v informacijo Evropski komisiji. Če ima ta nanjo pripombe, je naloga programskega vodje, da se te pripombe v razpisni dokumentaciji upoštevajo.

Po potrditvi razpisne dokumentacije pogodbeni organ oblasti opravi pripravo na izvedbo razpisa. Priprave vključujejo izdelavo objave in dokumentacije za ponudnike in njihovo distribucijo, imenovanje kontaktne osebe za dajanje informacij v času poteka razpisa, imenovanje odgovorne osebe za sprejem pripomb, zagotovitev ustreznih prostorov ter shranjevanje ponudb med postopkom izbora. Programski vodja mora zagotoviti, da bo razpis izpeljan transparentno, nepristransko in da bo izbrana najugodnejša prispela ponudba. Zato predlaga sestavo komisije za izbor projektov in jo pošlje Evropski komisiji v potrditev oz. informacijo. Komisijo sestavljajo sofinancerji projekta, direktni porabniki, tehnični strokovnjaki in predstavniki Evropske komisije. Če narava projekta to zahteva, lahko pogodbeni organ oblasti najame zunanje izvajalce za pomoč pri izboru prispelih ponudb.

Še pred objavo razpisa so vse razpisne možnosti objavljene na internetu. V času trajanja razpisa mora projektni vodja poskrbeti, da lahko ponudniki pridobijo zahtevane dodatne informacije. Po prejemu pogodb in še pred njihovim odpiranjem se komisija za izbor projektov sestane prvič. Na tem uvodnem sestanku vodja komisije preveri seznanjenost članov s postopkom in kriteriji za izbiranje. Potem sledi odpiranje ponudb, ki je lahko, če je to navedeno v razpisni dokumentaciji, javno. Ponudbe se pregledajo in tiste, ki so v skladu z razpisnimi pogoji, v nadaljevanju postopka ocenijo. Neustrezne pogodbe komisija zavrne ali pa prosi ponudnika, da pogodbo v določenem času dopolni. Sledi izbira

najugodnejše ponudbe na osnovi kriterijev. Komisija nato zapisnik o ocenjevanju ponudb pošlje pogodbenemu organu oblasti v odobritev. Ta preveri ustreznost izvedenega postopka za izbor izvajalca, tako da lahko pregled delegira ustreznemu strokovnemu delavcu, ki pregleda zapisnike komisije za izbor skupaj z ocenjenimi ponodbami. Programski vodja pošlje Evropski komisiji v odobritev oz. v informacijo zapisnik o ocenjevanju ponudb z vsemi dodatki. Ta nato pisno obvesti pogodbeni organ oblasti o ustreznosti oz. neustreznosti dostavljene dokumentacije. Vodja projekta nato zagotovi skladnost razpisne dokumentacije z morebitnimi pripombami Evropske komisije.

Pogodbeni organ oblasti obvesti izbranega ponudnika še pred iztekom veljavnosti njegove ponudbe. Če ta na njegovo odločitev nima ugovorov, projektni vodja pripravi pogodbo in podpisano s strani pristojnega pošlje izvedbenemu izvajalcu. Če izvajalec pogodbe ne vrne ali je ne podpiše v dogovorjenem roku, pogodbeni organ oblasti prične postopek priprave nove pogodbe z drugim najugodnejšim ponudnikom. Ko so pogodbe podpisane, pogodbeni organ oblasti pošlje Evropski komisiji in najugodnejšim ponudnikom obvestilo o rezultatu izbora izvajalca.

4.3 Spremljanje in ocenjevanje projekta

Izbrani pogodbenik nato začne izvajati v pogodbi določene naloge. V celotnem času izvajanja aktivnosti je dolžan o stanju in uspešnosti izvajanja projekta obveščati in poročati projektne vodji. V uvodnem poročilu potrdi ali ponovno definira načrt dejavnosti v sklopu projekta za preostalo obdobje trajanja projekta. Med izvajanjem projekta poroča v obliki pogostih in rednih kratkih informativnih poročil. Projektni vodja na ta način ostane v stiku z napredovanjem projekta in je obveščen o njegovih dosežkih, hkrati pa se seznanja s težavami in pomanjkljivostmi, od katerih lahko nekatere zahtevajo njegovo posredovanje. Na daljše obdobje, ponavadi na pol leta, pripravi pogodbenik vmesno poročilo, ki širše opisuje stanje projekta. Če vsebina poročila ne izpolnjuje minimalnih zahtev v posamezni fazi projekta ali pa poročilo ne daje zadovoljivih informacij o dejanski izvršitvi posameznih aktivnosti oz. opravljenih delih, storitvah ali o dobavljeni opremi, na podlagi katerih bi projektni vodja lahko potrdil doseganje minimalnih zahtev v posamezni fazi, se projektni vodja odloči za neposreden pregled. Za izvedbo strokovnega pregleda lahko predvidi zunanega strokovnega izvajalca ali pa pregled opravi sam. Pri neposrednem ogledu poleg projektne vodje sodelujejo tudi člani projektne skupine (v primeru storitvenih pogodb in dobave opreme), izvajalci del in inženir (v primeru gradbenih pogodb), prijavitelji projekta ter končni uporabniki. Pregledajo stanje izvedbe projekta in razjasnijo morebitna vprašanja ter neskladja med dejanskim stanjem projekta, poročilom in minimalnimi zahtevami za posamezno fazo projekta. Projektni vodja naredi zapis o fizičnem stanju projekta in ga izroči programskemu vodji. Ta poda končne odločitve glede na ugotovitve o fizičnem stanju projekta. Predzadnje poročilo o napredovanju projekta, ki ga je pogodbenik dolžan napraviti po prejetju komentarjev vseh strani, ki so vpletene v izvajanje projekta, je osnutek končnega poročila. Ko se projekt zaključi, se pripravi končno poročilo, ki temelji na osnutku končnega poročila in upošteva morebitne

komentarje ali predloge vpletenih v izvajanje projekta. Vsa vmesna poročila pa se vanj vključijo v obliki aneksov (Rožič 2002, str. 38).

Pri spremljanju gre dejansko za spremljanje programa in njegovih komponent (projektov) ter samega izvajanja. Ocenjuje se napredek programov pri doseganju njihovih določenih ciljev. Tehta se delo vseh vpletenih strank, odkriva težave in na podlagi tega določa nadaljnje smernice ter predloge o izboljšavah vodenja oz. vodstva ter oblikovanja prihodnjih programov.

Pregled dejanskega in finančnega izvajanja pomoči PHARE in ISPA redno opravlja Skupni nadzorni odbor - SNO (*ang. JMC - Joint Monitoring Committee*), ki ga sestavljajo nacionalni odredbodajalec, nacionalni koordinator pomoči in Evropska komisija (delegacija in centrala). Sestaja se najmanj enkrat letno in pregleda vsa poročila o programih, ki se izvajajo. Na njihovem temelju ugotavljajo, kolikšen je napredek programov pri izpolnjevanju pristopnih ciljev, ki so opredeljeni v Partnerstvu za pristop. Njegova naloga je usmerjati izvajanje programov tako, da se bodo ti cilji izpolnili. To omogoča prilagajanje programov in projektov med njihovim izvajanjem in konkreten prispevek pri učinkovitem gospodarjenju s pomočjo.

Med izvajanjem pogodbe ali ob koncu del pogodbenikov lahko projekt obišejo tudi neodvisni nadzorniki in ocenjevalci. Ti ugotavljajo, ali program oz. projekti napredujejo po načrtu in ali bodo neposredni cilji projekta oz. programa doseženi. Podajo tudi predloge o tem, kakšne spremembe je potrebno izvesti, da bi bili ti cilji doseženi. Za projekte PHARE take naloge opravlja neodvisna operativna služba OMAS. Njihova poročila se osredotočijo na naslednja vprašanja (Priročnik o postopkih in tehnikah sodelovanja na razpisih PHARE, 1998, str. 24):

- probleme, ki so nastali zaradi dejavnikov na katere pogodbenik ne more vplivati,
- probleme, na katere je pogodbenik imel vpliv in bi se jih dalo obvladati, pa tega ni storil,
- druge negativne pripombe in pozitivna mnenja pogodbenega organa oblasti.

4.4 Ovrednotenje in revizija

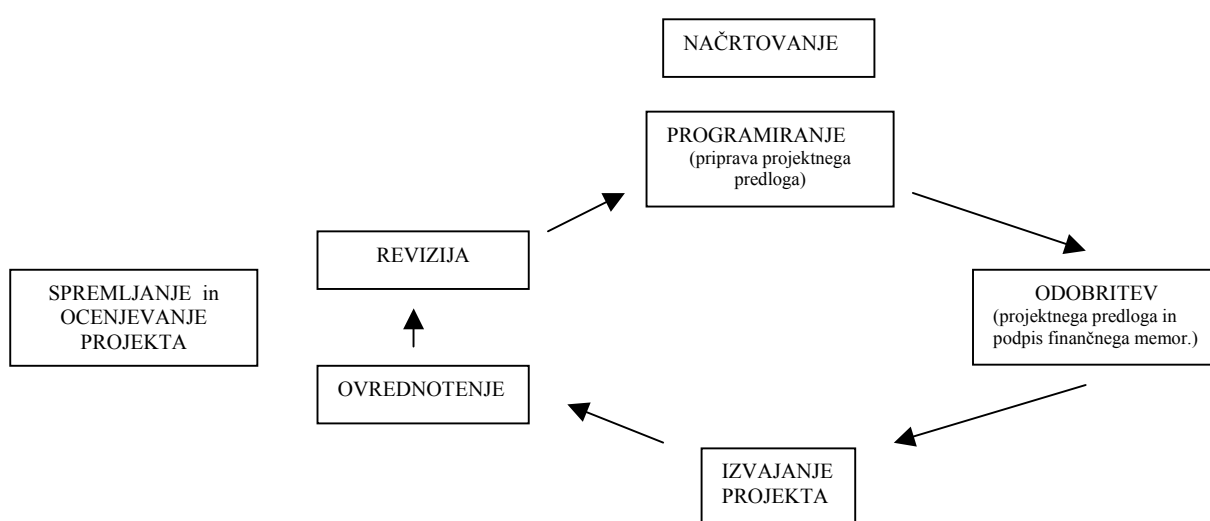
Ovrednotenje programov in projektov poteka kot ex-post analiza, ki jo izvede specializirana neodvisna enota. Pri tem proučujejo (Priročnik o postopkih in tehnikah sodelovanja na razpisih PHARE, 1998, str. 28):

- ustreznost projekta → ali je bil obseg projekta načrtovan tako, da bo zadostil potrebam vladne politike in uporabnikov, ali je bila zasnova projekta ustrezna za zadostitev tem potrebam, ali je projekt izkoristil ustrezne prednosti PHARE, ali je bil program oblikovan, projekti pa izbrani na podlagi optimalnega izkoristka podeljenih sredstev, ki so bila na voljo v okviru PHARE za prenos know-howa;
- pogodbenikovo učinkovitost pri izvedbi projekta → ali sta bila kakovost in količina rezultatov sorazmerna z ravnijo vloženih naporov in sredstev;

- učinkovitost rezultatov → ali so rezultate projektov uporabniki učinkovito uporabili;
- ali se je doseženi učinek zaključil hkrati z zaključkom podpore PHARE.

V skladu z Uredbo o usklajevanju morajo sklepi o financiranju in vsi iz tega izhajajoči dokumenti in pogodbe omogočati, da Komisija in Računsko sodišče po potrebi opravita pregled na kraju samem. Komisija si pri vseh pogodbah pridržuje pravico do revizije finančnih dokumentov, ki se nanašajo na pogodbo. To pravico si pridržuje dodatno k morebitnim preiskavam, ki bi jih lahko izvajalo Evropsko revizorsko sodišče (Priročnik o postopkih in tehnikah sodelovanja na razpisih PHARE, 1998, str. 35).

Slika 1: Programski cikel projekta

Vir: Interno gradivo Agencije RS za regionalni razvoj, 2002, str. 7.

5. SISTEM STRUKTURNIH SKLADOV EVROPSKE UNIJE

Slovenija se s pripravami na vstop v Evropsko unijo srečuje z mnogimi novostmi. Med te se uvršča tudi izvajanje regionalne razvojne politike. V Evropski uniji imajo strukturni skladi, ki zajemajo tudi regionalno politiko, zelo pomemben delež evropskega proračuna in predstavljajo sredstva za financiranje razvojnih programov v posameznih članicah. Slovenija se s prilagajanjem zakonodaje srečuje s predpisi, ki določajo delovanje strukturnih skladov. Evropska unija je na tem področju sprejela nove predpise in se pripravlja, zaradi pridružitve novih članic, na sistemske spremembe v izvajanju strukturne politike. Zato so nastale določene novosti in spremembe, ki izhajajo iz teh prilagajanj. Strukturni skladi predstavljajo osnovni instrument izvajanja regionalne politike skozi financiranje investicij v posameznih regijah (Strukturna politika, 2003). Poleg strukturnih skladov pa v okviru finančne pomoči Evropske unije obstaja še kohezijski sklad, ki je

namenjen predvsem razvoju in posodobitvi okoljske ter transportne infrastrukture (glej podrobnejšo razlago str. 19).

Ti skladi so:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (*ang. European Regional Development Fund - ERDF*),
- Evropski socialni sklad (*ang. European Social Fund - ESF*),
- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (*ang. European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF*),
- Finančni instrument za usmerjanje ribištva (*ang. Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG*).

Strukturni skladi so bili ustanovljeni z namenom pospeševanja razvoja in zmanjševanja razlik med regijami in državami v Evropski uniji. Države članice in Evropska unija družno podpirajo razvoj šibkejših regij. Financiranje projektov poteka s sodelovanjem lokalnih oblasti in države članice tako, da je delovanje strukturne politike določeno kot dopolnjevanje nacionalnega izvajanja regionalne politike članic. Finančna pomoč strukturnih skladov je razdeljena v več različnih oblikah, le-te pa naj bi se dodeljevale po vnaprej določenih kriterijih:

- velikost problema na regionalnem in socialnem področju,
- finančno sposobnost države članice,
- teža pomembnosti ukrepov za celotno Evropsko unijo,
- teža ukrepov glede na regionalni vidik,
- posebne značilnosti predlaganih ukrepov.

Finančna pomoč pa se posreduje v naslednjih oblikah:

- delno financiranje operativnih programov,
- delno financiranje državnih pomoči, vključno s povračili,
- oblike individualnih podpor s soglasjem Evropske komisije in države članice,
- delno financiranje projektov, vključno s povračili,
- podpore za tehnično pomoč in študije za pripravo izvedbe projektov.

Cilj evropske regionalne politike je doseči trajnostni in enakomerni razvoj vseh članic Evropske unije oziroma vseh njenih regij. Regionalna politika Evropske unije deluje po sistemu finančne solidarnosti, saj se prispevki posamezne države v evropski proračun prerazdelijo v manj razvite regije (Sistem strukturnih skladov, 2003).

Načelo dodatnosti določa, da so sredstva strukturnih skladov le dodatna sredstva in ne nadomestilo lastnih sredstev države članice oziroma regije. Zgornja meja višine pomoči je 75 % celotnih stroškov investicije za področja pod ciljem 1 (glej razlago v Tabeli 3, str. 21) in minimalno 50 % celotnih stroškov projekta za ostale regije. Za razumevanje delovanja sistema strukturnih skladov je potrebno poznavanje razdelitve ciljev, ki jih zasledujejo

posamezni skladi, in kakšne so njihove naloge. Celoten sistem deluje na principu programskega izvajanja politike, tako so dolgoročni razvojni dokumenti osnova za izdana sredstva posameznih skladov. Osnovni namen strukturnih skladov je zmanjševanje razvojnih razlik med regijami ter spodbujanje gospodarske in socialne kohezije v Uniji. Tovrstna pomoč pa naj bi bila namenjena tudi za ustvarjanje novih delovnih mest na celotnem območju Evropske unije in spodbujanje izobraževanja za pridobitev kvalificirane delovne sile ter spodbujanje ekonomske in tehnične inovativnosti s pomočjo odstranjevanja neenakosti med regijami.

Pomoč je namenjena trem glavnim vidikom razvoja regij in območij:

- infrastrukturi,
- razvoju človeških virov,
- produktivnosti sektorjev.

Namen pomoči mora biti usklajen tako s kratkoročnimi cilji izvajanja politik kot z dolgoročnim razvojnim načrtovanjem. Posebna pozornost se posveča malim in srednjim podjetjem, ki predstavljajo potencialne kandidate za ustvarjanje novih delovnih mest. Poudarja se tudi enakopravnost pri zaposlovanju, velik poudarek pa dobiva tudi zaščita in vpliv na okolje. Cilj Evropske unije je omogočiti razmere, ki predstavljajo osnovo za gospodarski razvoj: rast, konkurenčnost in zaposlovanje, ter s spremembami predpisov Evropske unije povečati učinkovitost sistema in ga pripraviti na vstop novih članic. Izkušnje sedanjega sodelovanja članic v sistemu strukturnih skladov kažejo, da obstaja potreba po boljši določitvi odgovornosti med članicami in Evropsko komisijo. Ravno tako pa je za povečanje učinkovitosti potrebna večja koncentracija pomoči, decentralizacija in poenostavitev postopkov strukturnih skladov. Velik poudarek pa se daje tudi izboljšanju nadzora in kontrole izvajanja pomoči

Delovanje strukturnih skladov je določeno s splošnimi načeli (Sistem strukturnih skladov, 2003):

1. **načelom koncentracije** sredstev oziroma ukrepov na regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje, ki so opredeljeni s prioriteta in strogimi kriteriji;
2. **načelom programiranja** oziroma načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev, ki določa, da sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč se dodelijo na osnovi razvojnih programov;
3. **načelom partnerstva**, ki pomeni sodelovanje Evropske komisije, vlad članic, lokalnih in regionalnih oblasti;
4. **načelom dodatnosti pomoči**, ki pomeni, da skladi dopolnjujejo finančna sredstva lastnih sredstev članic, ne pa da jih nadomeščajo. V regionalnih razvojnih programih je tako potrebno zagotoviti sofinanciranje iz privatnih in lokalnih virov;
5. **načelom subsidiarnosti**, ki pomeni, da je organizacija skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri tem pa je vloga Evropske komisije omejena na tisto poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje;

6. **načelom učinkovitosti vrednotenja učinkov**, ki naj bi povečalo kontrolo in nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči strukturnih skladov.

5.1 Zgodovina razvoja regionalne politike

Razvoj regionalne politike je potekal postopoma skozi različna obdobja. V nadaljevanju sledi kronološki potek razvoja regionalne politike (Sistem strukturnih skladov, 2003):

- 1957 Države so podpisale Rimski sporazum, ki v uvodu naznanja potrebo po krepitvi gospodarske skupnosti, ki bo omogočala usklajen razvoj in zmanjševanje razlik, ki obstajajo med regijami.
- 1958 Ustanovitev dveh skladov na sektorski osnovi: Evropski socialni sklad in Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad.
- 1975 Ustanovitev Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki naj bi usmeril del evropskega proračuna v najrevnejše regije skupnosti.
- 1986 Enotni evropski dokument (*ang. Single European Act*) ki postavlja osnove za kohezijsko politiko, s pomočjo katere bi poskušali postopoma odpraviti probleme manj razvitih, zlasti južnih držav.
- 1989-1993 Evropski svet v Bruslju februarja 1988 oznani finančno pomoč in nameni 68 milijard EUR za strukturne sklade.
- 1992 Evropski sporazum, ki je začel veljati leta 1993 določa kohezijo kot eno od prioritet Unije poleg ekonomske in monetarne unije in enotnega trga. S tem je bil ustanovljen tudi kohezijski sklad za podporo projektom okoljske in transportne vsebine v manj razvitih državah članicah.
- 1994-1999 Evropski svet je v Edinburghu decembra 1993 odločil, da bo namenil 177 milijard EUR, tj. 1/3 celotnega proračuna EU. Poleg že nastalih skladov je bil ustanovljen posebni Finančni instrument za usmerjanje ribištva.
- 1997 Sporazum iz Amsterdama potrди pomembnost kohezije in vključi tudi vprašanje zaposlenosti.
- 2000-2006 Evropski svet v Berlinu je marca 1999 predstavil reformo strukturnih skladov in prilagoditev ukrepov v kohezijskem skladu.

Slovenija bo v obdobju 2004-2006 dobila skupno 404 milijone EUR, od tega 236 milijonov iz strukturnih skladov in 168 milijonov iz kohezijskega sklada (Sistem strukturnih skladov EU, 2003). ISPA, SAPARD in PHARE kot predpristopni instrumenti so namenjeni ekonomskemu in socialnemu razvoju držav kandidatk.

5.2 Delovanje regionalne politike

Solidarnost Evropske unije se izvaja predvsem preko štirih strukturnih skladov. Območja EU, ki lahko prejemajo različne oblike pomoči se delijo v tako imenovana ciljna območja:

Cilj 1: Pod ta cilj se uvrstijo regije na osnovi statistične kvalifikacije teritorialnih enot - SKTE 2 (*fra. NUTS –Nomenclature des Unites Territoriale pour Statistique*), ki zaostajajo

v razvoju in se srečujejo z resnimi problemi glede razvitosti, zaposlovanja, pomanjkljive infrastrukture ipd. V cilj 1 so vključena področja, ki imajo BDP na prebivalca manjši od 75 % povprečja Evropske unije. V ta cilj je vključenih 22 % prebivalstva Evropske unije in preko programov se financirajo projekti, ki zajemajo 70 % vseh sredstev strukturnih skladov.

Cilj 2: Pod ta cilj se uvrščajo regije z ekonomskimi in socialnimi problemi, kamor sodijo področja s problemi prestrukturiranja, visoko brezposelnostjo in negativno stopnjo rasti prebivalstva oziroma depopulacijo. Vsi strukturni skladi naj bi z enotnim programom finančno pripomogli k razvoju regij pod tem ciljem. Ta cilj pokriva 18 % celotnega prebivalstva Evropske unije in zajema 11,5 % vseh sredstev.

Cilj 3: Namenjen je za modernizacijo sistema vzgoje, izobraževanja in zaposlovanja kot podpora razvoja človeškega kapitala in je omejen na področja, ki ne spadajo pod cilj 1. Ta cilj združuje 12,3 % vseh sredstev strukturnih skladov.

Tabela 2: Razdelitev skladov glede na število ciljev:

CILJ 1	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
CILJ 2	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
CILJ 3		ESF		

Vir: Interno gradivo Službe Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2003, str. 4.

Iz Tabele 2 je razvidno na katera ciljna območja se bodo glede na njihov namen razdelili strukturni skladi Evropske unije. V ciljnem območju 1 in 2 se bo izvajala politika vseh štirih strukturnih skladov Unije, v ciljnem območju 3 pa bo glede na njegov namen deloval samo Evropski socialni sklad.

5.3 Strukturni skladi

Štirje tako imenovani strukturni skladi ne predstavljajo samo enega vira financiranja v evropskem proračunu. Vsak sklad ima svoja pravila, načela in vsebino, vendar se med seboj povezujejo v skladnem delovanju (Črpanje pomoči prek strukturnih skladov, 2003).

5.3.1 Evropski sklad za regionalni razvoj (ang. European Regional Development Fund)

Evropski sklad za regionalni razvoj (ERDF) je bil ustanovljen leta 1975. Namenjen je za spodbujanje ekonomske in socialne kohezije, kjer je njegov osnovni cilj zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti med regijami na ravni Evropske unije. Določene ima štiri namene uporabe sredstev:

- investicije v izboljšanje produktivnosti, ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest,
- investicije v infrastrukturo,
- podporo regionalnega razvoja s pomočjo ukrepov, ki podpirajo in spodbujajo lokalne razvojne pobude in aktivnosti malih in srednjih podjetij,

- tehnične pomoči, ki podpirajo investicije v izobraževanje in zdravstvo kot pomembni področji za strukturno prilagajanje regij.

Sklad naj bi zagotavljal podporo pri financiranju čezmejnega, mednarodnega in medregijskega sodelovanja, pilotnih projektov in študij, ki se nanašajo na razvoj celotne Unije, posebej v regijah, katerih članice so vključene pod te cilje.

5.3.2 Evropski socialni sklad (ang. European Social Fund)

Evropski socialni sklad (ESF) je bil ustanovljen leta 1958 in je namenjen izboljšanju in povečanju zaposlovanja v Evropski uniji. Njegova politika je osredotočena na pet področij:

- aktivno politiko zaposlovanja za boj proti brezposelnosti,
- razvoj socialne politike,
- vseživljenjsko izobraževanje in sistemi izpopolnjevanja,
- premostitev ekonomskih in socialnih sprememb,
- enakovredne možnosti zaposlovanja moških in žensk.

Za podporo sklada so določene naslednje kategorije prebivalstva:

- dolgoročno brezposelni,
- mladi, ki prvič vstopajo na trg delovne sile,
- ljudje, ki potrebujejo dodatno usposabljanje ali pomoč pri samozaposlovanju, da so jim omogočene nove možnosti zaposlitve - razvoj sposobnosti in poklicnih kvalifikacij in spodbuda ustvarjanja novih delovnih mest.

Evropski socialni sklad ima v svojih nalogah določeno tudi izvajanje pobude EQUAL (glej razlago v Tabeli 3, str. 21), ki naj bi uresničevala pobude Skupnosti proti diskriminaciji in neenakosti na trgu dela. V ta sklop sodijo predvsem naloge inovacijske narave in pilotni projekti, ki zadevajo trg dela, zaposlovanje in strokovno izpopolnjevanje; študije, tehnično pomoč in strokovno sodelovanje; tehnično pomoč, ki zadeva priprave, izvrševanje, nadzor in ocenjevanje nalog, ki so financirane iz sklada.

5.3.3 Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (ang. European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EAGGF), ki je bil ustanovljen leta 1964, je usmerjen predvsem v naslednje naloge:

- krepitev in reorganizacija kmetijstva, vključno z organizacijo in predelavo kmetijskih, ribiških in gozdarskih proizvodov,
- zagotavljanje preoblikovanja kmetijske proizvodnje in razvoja gozdarstva ter podpora razvoja dopolnilnih dejavnosti za kmetovalce,
- zagotavljanje primerne življenjske ravni kmetovalcev,
- pomoč pri razvoju kmetijstva z namenom zaščite okolja in podeželja.

5.3.4 Finančni instrument za usmerjanje ribištva (ang. Financial Instrument for Fisheries Guidance)

Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIFG) je deloval v okviru Kmetijskega sklada, z letom 1993 pa je postal samostojni instrument oz. sistem Skupnosti za ribištvo in marikulturo, ki igra pomembno vlogo pri subvencioniranju ribiškega sektorja.

Naloge, ki jih pokriva ta finančni instrument, so naslednje:

- prizadevanje za doseg trajnega ravnovesja med ohranjanjem in izkoriščanjem vodnih virov,
- povečevanje konkurenčnosti in razvoj stabilnega podjetništva v tem sektorju,
- povečevanje ponudbe in vrednosti proizvodov s tega področja,
- prispevanje k oživitvi območij odvisnih od ribištva in marikulture.

Izvrševanje pomoči iz Finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva se načrtuje kot del programa v skladu s ciljem 1, izven tega cilja pa se predstavijo samostojni programski dokumenti v posamezni državi članici. Poleg štirih strukturnih skladov, se preko Evropske unije izvajajo tudi finančni instrumenti, kot so kohezijski sklad in pobude skupnosti.

5.4 Kohezijski sklad (ang. Cohesion Fund)

Posebni sklad v tem sistemu je kohezijski sklad, ki nudi možnosti direktnega financiranja projektov, ki se navezujejo na okoljsko in transportno infrastrukturo v Španiji, Grčiji, na Irskem in Portugalskem. Podobno vlogo kot kohezijski sklad ima program ISPA, ki je namenjen desetim kandidatkam centralne in vzhodne Evrope. Kohezijski sklad je bil ustanovljen z Maastrichtskim sporazumom z namenom, da prispeva finančno pomoč projektom, ki naj bi pomagali dosegati cilje na področju okolja in transevropske transportne povezave v Evropski uniji. Kriterij za dodelitev sredstev je bruto nacionalni proizvod (BNP), merjen v pariteti kupne moči (PPP). Če je le ta manjši od 90 % povprečja Evropske unije, je članica upravičena črpati sredstva iz kohezijskega sklada. Če bi katera od članic preseгла tako določen kriterij, bi izgubila pomoč kohezijskega sklada. Do sedaj so v ta kriterij uvrščene le štiri članice: Grčija, Španija, Irska in Portugalska.

Finančna pomoč sklada je usmerjena v:

- okoljevarstvene projekte in projekte, ki dopolnjujejo razvoj politike okolja,
- projekte za transportno infrastrukturo skupnih interesov, ki jih financirajo članice,
- pripravljalne študije, ki se nanašajo na projekte in njihovo realizacijo,
- pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter tehnično podporo projektov:
 - horizontalni ukrepi, kot so primerjalne analize vpliva pomoči Evropske unije,
 - ukrepi in študije, ki se nanašajo na spremljanje in vrednotenje projektov ter povečanje koordinacije in obstojnosti projektov,
 - ukrepi in študije, ki omogočajo potrebno prilagoditev pri realizaciji projekta.

Odločitve o dodelitvi sredstev se sprejemajo glede na natančne in objektivne kriterije, ki se nanašajo na prebivalstvo in bruto nacionalni proizvod na prebivalca (BNP/pc) ter določeno območje, upoštevati pa je potrebno tudi druge socialne in ekonomske indikatorje. Pomoč kohezijskega sklada je pogojna, saj se le ta prekliča oz. ustavi za nove projekte v primeru, da ima država članica prevelik deficit in ni odpravljen v enem letu ali časovnem obdobju, ki je določeno (Sistem strukturnih skladov EU, 2003).

5.5 Pobude skupnosti

Razvojne pobude, financirane iz strukturnih skladov, morajo upoštevati specifične potrebe, ki se pojavljajo v prostoru. Izvajanje pobud poteka decentralizirano, kar pomeni, da je za večino odgovorna nacionalna raven in regionalne oblasti (Rumpret, 1999, str. 24). Evropska unija je za to programsko obdobje določila štiri pobude Evropske unije (kot je razvidno iz Tabele 3, str. 21), ki so namenjene iskanju skupnih rešitev za specifične probleme.

Za pobude je namenjeno 5,35 % finančnih sredstev EU:

- čezmejno sodelovanje, mednarodno sodelovanje in medregionalno sodelovanje (INTERREG III). Spodbuja partnerstvo in sodelovanje med ljudmi ob meji in čez državno mejo. Ta iniciativa je financirana v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj,
- trajnostni razvoj mest in urbanih naselij (URBAN II). Tudi ta je financiran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj,
- lokalne pobude za trajnostni razvoj podeželja (LEADER). Ta iniciativa je financirana v okviru Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada,
- kombinacija neenakosti in diskriminacije na trgu dela (EQUAL). Ta iniciativa je financirana iz Evropskega socialnega sklada.

Tabela 3: Cilji strukturne politike EU in pobude skupnosti

CILJI	
Cilj 1	Regije na ravni SKTE 2, ki imajo BDP nižji od 75 % povprečja držav članic EU.
Cilj 2	Podpira ekonomsko in socialno preobrazbo območij, ki se srečujejo s strukturnimi problemi. Ta območja so praviloma določena na ravni SKTE 3.
Cilj 3	Aktivnosti v sklopu cilja 3 služijo podpori vseh ukrepov za razvoj človeških virov na celotnem nacionalnem ozemlju članice. Programi se lahko izvajajo samo zunaj območja, ki spada pod cilj 1.
POBUDE SKUPNOSTI	
INTERREG	Gre za čezmejno sodelovanje med članicami EU na področju regionalnega razvoja, meddržavno sodelovanje na področju prostorskega planiranja in za medregijsko sodelovanje pri specifičnih težavah regij v različnih delih EU.
LEADER	Podpira razvoj lokalnih pobud na podeželju v kontekstu trajnostnega razvoja.
URBAN II	Podpira trajnostni razvoj urbanih območij s specifičnimi težavami.
EQUAL	Podpira projekte, ki izrecno spodbujajo enake možnosti na trgu delovne sile.

Legenda:

- SKTE 1 – Območje celotne države (Slovenija)
- SKTE 2 – Območje znotraj države (Slovenija je predlagala dve SKTE 2 regiji – »osrednjeslovenska regija« in »preostala Slovenija«)
- SKTE 3 – Območje znotraj SKTE 2 regij (Slovenija je oblikovala 12 statističnih regij)

Vir: Rumpret, 1999, str. 24.

5.6 Ukrepi za spodbujanje inovativnosti

Za izboljšanje kvalitete regionalnih strategij Evropska unija namenja finančno podporo idejam, ki še niso bile preverjene in se štejejo za inovacije. Preko spodbujanja teh aktivnosti se poizkuša povečati inovativnost in raziskave v regijah Evropske unije. Za programsko obdobje 2000-2006 se v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj lahko namenjajo sredstva za (SVEZ, 1999, str. 64):

- regionalne aktivnosti, ki se nanašajo na raziskave in razvoj,
- e-evropske regije, ki je namenjen razvoju informacijske družbe,
- regionalno identiteto in trajnostni razvoj.

V okviru Evropskega socialnega sklada in Finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva ravno tako obstajajo možnosti za financiranje zaposlovanja in izobraževanja. Za možnosti spodbujanja ukrepov inovativnosti in novih idej se namenja 0,51 % sredstev iz strukturnih

skladov. Za vse te instrumente je značilno, da so namenjeni območjem držav članic, vendar ne smejo nadomeščati sredstev, ki jih država sama namenja za razvoj.

5.6.1 Evropska investicijska banka - EIB (ang. *European Investment Bank*)

Evropska investicijska banka v sistemu strukturnih skladov zavzema pomembno mesto, saj je vključena v celoten program delovanja skladov. Predstavlja instrument, ki omogoča kreditiranje in pospeševanje ekonomskega in socialnega razvoja. Evropska investicijska banka zagotavlja finančno pomoč v naslednjih oblikah:

- posojila in druge oblike delnega financiranja investicijskih projektov,
- mednarodna posojila,
- delno financiranje tehnične podpore in študij za pripravo izvedbe projekta,
- garancije.

Za uspešno sodelovanje Evropske investicijske banke s strukturnimi skladi in Evropsko komisijo je bila potrebna uskladitev njenega statuta in s tem namena delovanja. Prav tako pa se je s tem omogočil lažji nadzor nad dodeljevanjem sredstev in vrednotenjem učinkov dodeljenih sredstev.

6. PRIKAZ PRIDOBLJENIH SREDSTEV RS IZ PROGRAMA PHARE IN ISPA

6.1 Prikazano po posameznih ministrstvih v obdobju 1998-2003

V Tabeli 4 je prikazana višina pridobljenih sredstev po nekaterih ministrstvih iz programa PHARE in ISPA za obdobje 1998-2003.

Tabela 4: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa PHARE in ISPA po posameznih ministrstvih v obdobju od leta 1998 do 2003

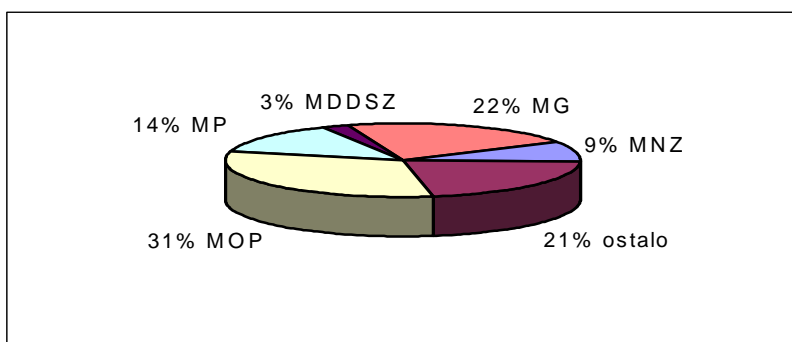
(v 000 EUR)

Leto	1998	1999	2000	2001	2002	2003	SKUPAJ
Ministrstvo za notranje zadeve	/	4.452	4.824	2.450	3.981	12.100	27.808
Ministrstvo za gospodarstvo	2.196	7.7890	11.370	16.500	23.659	7.549	69.062
Ministrstvo za okolje in prostor	12.002	25.680	18.392	16.542	14.714	12.425	100.454
Ministrstvo za promet	/	10.000	/	/	18.898	13.993	42.891
Ministrstvo za delo, družino in soc. zad.	721	641	1.946	4.341	448	/	8.097
Ostala ministrstva in vladne službe	1.357	8.501	10.300	15.201	24.875	6.490	68.302
SKUPAJ	16.275	57.064	46.833	55.033	86.574	52.556	316.614

Vir: Realizacija pridobljenih sredstev iz Evropske unije, 1998-2003.

Po podatkih Ministrstva za finance RS je bilo v obdobju od leta 1998 do 2003 od vseh ministrstev in vladnih služb največ, kar 31 % sredstev iz PHARE in ISPA programa prejelo Ministrstvo za okolje in prostor RS (glej Sliko 2, str. 23), ki je večino sredstev namenilo za izgradnjo čistilnih naprav in skrbi za okolje. Ministrstvo za gospodarstvo RS je prejelo 22 % sredstev, vendar večine projektov ni neposredno izvajalo, pač je bilo le posredni izvajalec projektov, zlasti na področju kemijske tehnologije in posodobitve laboratorijev. Pomemben projekt, ki ga Evropska unija zahteva od naše države in predstavlja 9 % sredstev, je tudi postavitve schengenske meje, saj bo po maju 2004 južna meja naše države hkrati tudi zunanja meja Evropske unije. Na tem področju je večji del stroškov projekta financirala Slovenija. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS pa je v omenjenem obdobju prejelo približno 3 % vseh sredstev in jih namenilo predvsem za prekvalifikacijo in izobraževanje delovne sile ter za razvoj in zagotovitev družinskega in socialnega varstva.

Slika 2: Prikaz sredstev evropske pomoči po posameznih ministrstvih (v %)

Vir: Realizacija pridobljenih sredstev iz Evropske unije, 1998-2003.

6.2 Analiza pridobljenih sredstev iz programa PHARE in ISPA po področjih

V tem poglavju bom po posameznih tabelah predstavila višino dodeljenih sredstev iz programa PHARE in ISPA po posameznih projektih za štiri glavna področja; to so okolje in prostor, transport, kjer bom izpostavila železniški promet, izobraževanje in socialne zadeve ter projekt postavitve schengenske meje. Sredstva ISPA so predstavljena za področje okolja in prostora ter področje transporta. Predstavitvi projektov bo sledila analiza po področjih, projektih in višini dodeljenih sredstev iz programa PHARE in ISPA.

6.2.1 Okolje in prostor

Investicijski projekti oskrbe z vodo, čiščenja odpadnih voda in ravnanje z odpadki, sofinancirani s sredstvi programa PHARE, prikazani v Tabeli 5.

Tabela 5: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa PHARE za področje okolja in prostora po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003

Naziv projekta	Program PHARE (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje PHARE (v EUR)	Sredstva PHARE (v %)	Zaključek projekta
Revitalizacija reke Reke	1994	499.013	430.000	86	1998
Kanalizacija v Ilirski Bistrici	1994	442.900	360.000	81	1998
Kraški park	1994	430.481	400.000	93	1998
Zaščita Nove Gorice	1994	723.788	702.706	97	1998
Eko – Adria 95	1995	757.567	689.950	91	1998
Triglavski narodni park	1995	390.958	350.000	90	1998
Čistilna naprava G. Radgona – Kanalizacija G. Radgona	1995	991.796	400.000	40	1998
Park Goričko	1995	786.324	588.000	75	1999
Eko – Adria 97	1997	637.267	282.000	44	1999
Čistilna naprava G. Radgona – kolektor in kanalizacija	1996	821.658	700.000	85	2000
Čistilna naprava G. Radgona – dovozna cesta	1997	347.953	292.398	84	2000
Prostorsko planiranje v Solčavi - Logarska dolina	1997	95.306	80.000	84	2000
Nacionalni spomenik Dovžanova soteska	1997	106.223	89.263	84	2000
Dovžanova soteska - informativni center	1997	92.000	80.000	87	2000
Dokapitalizacija Ekosklada	1997	4.000.000	4.000.000	100	1999/00
Ekološka sanacija planinskih koč	1998	172.201	150.000	87	2001
Dokapitalizacija Ekosklada	1999	6.740.000	3.370.000	50	2001
Vzpostavitev monitoring sistema za zrak	1998	1.600.712	1.345.136	84	2001
Vzpostavitev monitoring sistema za vode	1999	668.826	605.000	91	2002
Dogradnja CCN Ajdovščina	1998	401.604	300.000	75	2000

Dogradnja kanalskega omrežja v Ilirski Bistrici	1998	657.470	487.000	74	2001
Izgradnja kanalizacije Sežana, ČN Ilirska Bistrica in dogradnja CČN Ajdovščina	1999	4.802.058	3.000.000	63	2002
Sistem oskrbe z vodo v Dov. soteski	1998	287.234	150.000	52	2001
Izgradnja kanalizacije in ČN Solčava	1998	462.272	125.000	27	2001
Izgradnja kanalizacije in ČN V povodju Soče	1999	4.988.459	3.900.000	78	2002
Izgradnja kanalizacije in ČN Kranjska Gora	1999	3.218.667	2.500.000	78	2001
Izgradnja glavnih kolektorjev in CČN Maribor	1999	8.203.788	6.500.000	79	2002 (ČN2003)
Twinning – vode, zrak, inšpekcijske oskrbe	1999	499.990	499.990	100	2001
Izgradnja kanalskega omrežja in ČN Slovenska Bistrica	2000	5.200.000	2.600.000	50	2003
Twinning – monitoring vode, zrak	2001	4500.000	4.500.000	100	2003
Projekti jedrske varnosti	99/01/02	2.813.000	2.813.000	100	2004/05
Izdelava investicijskotehnične dokumentacije za: sistem odvodnje in čiščenja v povodju spodnje Save in Mislinje ter za ČN Paloma Sladki Vrh in odlagališče Globovnik	1999	991.986	991.986	100	2001
Izgradnja sistema biomase (Solčava, Nazarje, Preddvor, Gornji Grad)	1999	3.009.823	1.500.000	50	2002
Krajinski park Goričko	2000	1.598.170	1.598.170	100	2003
Tehnična pomoč za pripravo investicijskih projektov za leta 00/01 skladno z NPAA	1998	499.990	499.990	100	2001
ČN Obrežje in kanalizacija Slovenska vas, Obrežje, Nova vas, Jesenice, Rajec, Velika Dolina, Brezje, Mala Dolina	2003	3.200.000	3.000.000	94	2005
SKUPAJ		65.639.484	49.879.589		

Vir: Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov, 1998–2003.

Ministrstvo za okolje in prostor RS je v obdobju od leta 1998 do 2003 iz programa PHARE prejelo 49.879.589 EUR sredstev za izvedbo projektov v vrednosti 65.639.484 EUR. Iz programa PHARE je bilo za omenjeno obdobje namenjenih približno 76 % sredstev od celotne vrednosti projektov. Od vseh 36 projektov, ki so bili izvedeni v omenjenem obdobju ali pa še potekajo, je bilo 31 % projektov namenjenih za izgradnjo čistilnih naprav, 22 % projektov je bilo namenjenih za izgradnjo in dograditev kanalizacije, kar naj bi prispevalo k izboljšanju kakovosti življenja ljudi in varstvu okolja. 23 % projektov je bilo namenjenih zaščiti in posodobitvi naravnih parkov in planinskih koč ter izgradnji kolesarskih poti v Sloveniji. Pomemben projekt pa je tudi Krajinski park Goričko, ki bo posebna znamenitost, saj gre za edini park v Evropi, ki bo povezoval Slovenijo, Avstrijo in Madžarsko. 24 % projektov pa je bilo namenjenih zagotovitvi večje jedrske varnosti, monitoringu sistemov za nadzor kakovosti vode in zraka ter tehnični pomoči občinam pri pripravi posameznih investicijskih projektov za uskladitev z evropskimi standardi. 86 % projektov je že zaključenih, 14 % projektov pa se še izvaja in bodo zaključeni najpozneje leta 2005.

Investicijski projekti oskrbe z vodo, čiščenja odpadnih voda in ravnanja z odpadki, sofinancirani s sredstvi programa ISPA v izvajanju, prikazani v Tabeli 6.

Tabela 6: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa ISPA za področje okolja in prostora po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003

Naziv projekta	Program ISPA (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje ISPA (v EUR)	Sredstva ISPA (v %)	Zaključek del
Glavni kolektor in CČN Celje	2000	14.741.679	8.844.407	60	31.12.2005
Sistem odvodnje in čiščenja v povodju srednje Save (Litija, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik)	2000	300.000	225.000	75	1.6.2004
Izgradnja kanalskega omrežja v Lendavi (CČN investitor LEK - PPP)	2000	11.647.014	5.124.686	44	31.12.2004
Sistem odvodnje in čiščenja v povodju Mislinje I. faza - ČN in glavni kolektor Slovenj Gradec	2001	9.018.016	4.509.008	50	31.12.2005
Center za ravnanje z odpadki za dolensko regijo	2001	9.943.000	4.971.500	50	31.12.2006
Celovita oskrba z vodo in zaščita vodnih virov TrnovskoBanjske planote - vodovod Gora	2001	5.122.169	2.561.085	50	31.12.2005
Dogradnja sistema oskrbe z vodo in CČN v povodju Pake - CČN Velenje; Šoštanj	2002	9.014.272	4.507.136	50	31.12.2005
Sistem odvodnje in čiščenja v povodju spodnje Save - Sevnica, Krško, Brežice	2002	20.413.156	10.206.578	50	31.12.2008
Sistem odvodnje in čiščenja v povodju Mislinje II. faza - ČN in glavni kolektorji Dravograd, Mislinja	2003	6.200.000	2.600.000	50	31.12.2006
Center za ravnanje z odpadki za dolensko regijo	2003	12.700.000	6.000.000	50	31.12.2006
Priprava načrta urejanja voda in investicijskotehnične dokumentacije za prednostne investicije odvodnje in čiščenja odpadnih voda v povodju Krke	2003	1.100.000	825.000	75	31.12.2004
EDIS – priprava institucij za črpanje kohezijskega sklada	2003	200.000	200.000	100	31.10.2003
SKUPAJ		100.398.306	50.574.400		

Vir: Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov, 1998–2003.

Ministrstvo za okolje in prostor RS je v obdobju od leta 1998 do 2003 iz programa ISPA prejelo 50.574.400 EUR sredstev za izvedbo projektov v vrednosti 100.398.306 EUR. Iz programa ISPA je bilo za omenjeno obdobje namenjenih približno 50 % sredstev celotne vrednosti projektov. Od 12 projektov izvedenih s pomočjo programa ISPA, jih je 42 % namenjenih za izgradnjo čistilnih naprav, v enakem odstotku se izvajajo projekti za oskrbo z vodo in zaščito pitnih virov, preostali del, 14 % projektov pa je namenjenih za izgradnjo kanalskega omrežja in centrov za ravnanje z odpadki. Skoraj vsi projekti še potekajo in bodo zaključeni najpozneje do leta 2008.

6.2.2 Transport

Investicijski projekti Javne agencije za železniški promet RS, sofinancirani s sredstvi PHARE v obdobju 1998–2003, prikazani v Tabeli 7.

Tabela 7: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa PHARE za področje transporta po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003

Naziv projekta	Program PHARE (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje PHARE (v EUR)	Sredstva PHARE (v %)	Zaključek projekta
Modernizacija železniške proge Ormož – Murska Sobota	23.12.1999	15.864.627	10.000.000	63	31.12.2002
Twinning projekt	20.5.2002	630.000	420.000	67	31.12.2004
SKUPAJ		16.494.627	10.420.000		

Vir: Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov, 1998–2003.

Javna agencija za železniški promet RS bo za investicijske projekte na področju železniškega prometa do leta 2005 iz programa PHARE prejela 10.420.000 EUR sredstev za izvedbo projektov v skupni vrednosti 16.494.627 EUR. Iz programa PHARE je bilo za omenjeno obdobje namenjenih približno 63 % sredstev celotne vrednosti projektov. Oba projekta, sta namenjena posodobitvi železniške infrastrukture in za povečanje varnosti v železniškem prometu.

Investicijski projekti Javne agencije za železniški promet RS, sofinancirani s sredstvi ISPA v obdobju 1998–2003, prikazani v Tabeli 8.

Tabela 8: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa ISPA za področje transporta po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003.

Naziv projekta	Program ISPA (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje ISPA (v EUR)	Sredstva ISPA (v %)	Zaključek projekta
Železniška proga Ponikva–Križni Vrh	29.5.2003	15.320.688	13.992.537	91	31.12.2005
Železniška proga Divača-Koper	21.1.2002	13.745.140	8.415.000	61	31.12.2005
Železniška proga Ljubljana-Maribor	25.10.2002	15.014.395	10.063.365	67	31.12.2005
SKUPAJ		44.080.223	32.470.902		

Vir: Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov, 1998–2003.

Javna agencija za železniški promet RS, bo za investicijske projekte na področju železniškega prometa do leta 2005 iz programa ISPA prejela 32.470.902 EUR sredstev za izvedbo projektov v vrednosti 44.080.223 EUR. Iz programa ISPA je za omenjeno obdobje namenjenih približno 74 % sredstev celotne vrednosti projektov. Vsi trije projekti, ki še potekajo, so namenjeni obnovitvi in posodobitvi železniške infrastrukture.

6.2.3 Socialne zadeve in izobraževanje

Razvrstitev sredstev PHARE po projektih za področje Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS je prikazana v Tabeli 9.

Tabela 9: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa PHARE za področje socialnih zadev in izobraževanja po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003

Naziv projekta	Program PHARE (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje PHARE (v EUR)	Sredstva PHARE (v %)	Zaključek projekta
Razvoj sistema varstva in zdravja pri delu v Sloveniji	1997	538.926	538.926	100	2001
Izboljšave v sistemu izvajanja družinskega in socialnega varstva	1997	182.100	182.100	100	2000
Podpora krepitvi organizacij na trgu dela	1999	337.711	337.711	100	2002
Ekonomska in prostorska regeneracija Jesenic	1998	90.936	89.533	99	2001
Center za usposabljanje kadrov Maribor	1998	213.573	129.067	60	2002
Razvijanje regionalnega zaposlitvenega finančnega instrumenta	1998	126.475	122.886	97	2002
Varnost in zdravje pri delu	1999	403.019	403.019	100	2002
Institucionalna krepitev za izvajanje pravnega reda skupnosti na področju socialnega varstva	1999	1.205.653	1.205.653	100	2002
Regionalna in kohezijska politika v savinjski regiji	1998	323.475	274.797	85	2002
Intervencij. vzdrževanje vojašnice Dutovlje	1998	39.638	24.876	63	2001
Sistem indikatorjev trga blaga	2000	1.079.757	579.757	54	2003
Razvoj in krepitev socialnega dialoga	2001	947.540	447.540	47	2004
Aktiviranje zaposlitvenih potencialov na lokalni ravni	2000	3.800.000	2.000.000	53	2003
Socialna in ekonomska vključitev ranljivih skupin	2000	21.207	16.204	76	2003
Izobraževanje in usposabljanje	2000	905.000	860.000	95	2004
Izobraževanje in usposabljanje	2000	332.000	307.000	93	2004
Krepitev Slovenije na lokalni ravni	2000	770.400	577.507	75	2004
SKUPAJ		11.317.410	8.096.576		

Vir: Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov, 1998–2003.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS je v obdobju od leta 1998 do 2003 iz programa PHARE prejelo 8.096.576 EUR sredstev za izvedbo projektov v vrednosti 11.317.410 EUR. Iz programa PHARE je bilo za omenjeno obdobje namenjenih približno 72 % sredstev celotne vrednosti projektov. Od vseh 17 projektov, ki so bili izvedeni v omenjenem obdobju ali pa še potekajo, je bilo 41% projektov namenjenih za izobraževanje in prekvalifikacijo delovne sile, 24 % za razvoj in zagotovitev boljšega družinskega in socialnega varstva, preostali projekti pa so namenjeni za tehnično pomoč, zagotovitev večje varnosti in zdravja pri delu ter ekonomske in prostorske regeneracije. Približno 60 % projektov je že zaključenih, ostalih 40 % pa se še izvaja in bodo zaključeni najpozneje leta 2004.

6.2.4 Schengenska meja

Za Republiko Slovenijo kot kandidatko za članstvo v Evropski uniji je usklajevanje s pravnim redom Unije celovito opravilo in pomeni prilagoditev standardom in merilom, ki so bili postavljeni v dolgotrajnih pristopnih pogajanjih med članicami. Pri tem gre za posodobitev izvajanja skupne zunanje in varnostne politike.

Glede na pristojnosti in obveznosti posameznih državnih organov v zvezi z državno mejo in glede na funkcionalnost ter namembnost ločimo tri skupine mejnih prehodov (Postavitev zunanje meje z EU, 2003):

- mejne prehode, ki so ključnega pomena za osebni promet, prevoz blaga, živali in živil prek prihodnjih zunanjih meja Evropske unije,
- vse druge mejne prehode (mednarodne in meddržavne) ter
- mejne prehode za obmejni promet, ki jih je treba še zgraditi, vendar so za naloge policijskega in carinskega nadzora enako pomembni.

Slovenija se vključuje v sistem pravnega reda za nadzor državne meje, ki zajema carinski, veterinarski in fitosanitarni ter policijski nadzor. V Tabeli 10 je prikazana višina pridobljenih sredstev iz programa PHARE, ki jih je Republika Slovenija prejela za postavitev schengenske meje v obdobju 1998-2003.

Tabela 10: Prikaz pridobljenih sredstev Republike Slovenije iz programa PHARE za področje postavitve schengenske meje po posameznih projektih v obdobju od leta 1998 do 2003

Naziv projekta	Program PHARE (Leto)	Vrednost projekta (v EUR)	Sofinanciranje PHARE (v EUR)	Sredstva PHARE (v %)	Zaključek projekta
Postavitev schengenskega informacijskega sistema	1999	2.057.000	267.513	13	2002
Izobraževanje in usposabljanje	1999	1.120.000	118.095	11	2002
Izobraževanje in usposabljanje	1999	1.066.800	1.066.800	100	2002
Razvoj in posodobitev računalniškega omrežja	2000	1.600.000	0	0	2003
Izobraževanje in usposabljanje	2000	230.000	0	0	2003
Dodatna oprema za večjo varnost	2000	530.000	0	0	2003
Dodatna oprema za večjo varnost	2000	2.440.000	2.050.000	84	2003
Dodatna oprema za večjo varnost	2000	2.500.000	1.230.000	49	2003
Mejna kontrola na mednarodnih mejnih prehodih	2000	500.000	300.000	60	2003
Dodatna oprema za večjo varnost	2000	2.313.802	1.944.372	84	2003
Dodatna oprema za večjo varnost	2000	2.660.570	0	0	2003
Oprema za večjo varnost pri preiskovanju kaznivih dejanj na meji	2000	600.000	300.000	50	2003
Gradbena dela	2001	2.500.000	900.000	36	2004
Gradbena dela	2001	1.250.000	500.000	40	2004
Podpora informacijskemu programu	2001	250.000	250.000	100	2004
Izobraževanje in usposabljanje	2001	1.200.000	500.000	42	2004
Kontrola na mji	2001	390.000	195.000	50	2004
Podpora informacijskemu programu	2001	2.210.000	1.105.000	50	2004
Nadaljnji razvoj in posodobitev telekomunikacijskega omrežja	2002	1.500.000	0	0	2005
Gradbena dela	2002	941.000	941.000	100	2005
Mednarodna povezava	2002	217.500	0	0	2005
Izobraževanje in usposabljanje	2002	150.000	0	0	2005
Mejna kontrola na mednarodnih mejnih prehodih	2002	300.000	300.000	100	2005
Gradbena dela	2002	1.155.000	1.155.000	100	2005
Izobraževanje in usposabljanje	2002	456.000	0	0	2005
Mejna kontrola na mednarodnih mejnih prehodih	2002	235.000	235.000	100	2005
Gradbena dela	2002	800.000	800.000	100	2005
Oprema za boljšo mobilnost in varnost meje	2002	1.550.000	1.550.000	100	2005
Oprema za boljšo mobilnost in varnost meje	2002	2.200.000	0	0	2005
Izobraževanje in usposabljanje	2002	492.000	0	0	2005

Gradnja veterinarskih, fitosanitarnih in zdravstvenih zmogljivosti na medn. mejnem prehodu Jelšane	2002	13.360.000	3.875.000	29	2006
Gradnja veterinarskih, fitosanitarnih in zdravstvenih zmogljivosti na medn. mejnem prehodu Gruškovje	2002	13.710.000	3.845.000	28	2006
Gradnja veterinarskih, fitosanitarnih in zdravstvenih zmogljivosti na medn. mejnem prehodu Dobova	2003	16.000.000	3.380.000	21	2006
Gradnja veterinarskih, fitosanitarnih in zdravstvenih zmogljivosti na medn. mejnem prehodu Koper	2003	4.800.000	1.000.000	21	2006
SKUPAJ		83.004.725	27.807.780		

Vir: Finančni memorandumi, 1998–2003.

Ministrstvo za notranje zadeve RS in Servis skupnih služb Vlade RS sta v obdobju od leta 1998 do 2003 iz programa PHARE prejela 27.807.780 EUR sredstev za izvedbo projektov v vrednosti 83.004.725 EUR. Iz programa PHARE je bilo za omenjeno obdobje namenjenih približno 34 % sredstev celotne vrednosti projektov. Od vseh 34 projektov, ki so bili izvedeni v omenjenem obdobju ali pa še potekajo, je bilo 15 % projektov namenjenih za razvoj in posodobitev računalniškega in telekomunikacijskega omrežja, 26 % za gradbena dela in gradnjo veterinarskih, fitosanitarnih in zdravstvenih zmogljivosti, preostali projekti pa so namenjeni dodatni opremi za vzpostavitev večje varnosti objektov na meji. Približno 33 % projektov je že zaključenih, ostalih 67 % pa se še izvaja in bodo zaključeni najpozneje leta 2006.

Po podatkih Ministrstva za finance RS bo Slovenija za postavitve schengenske meje s strani Evropske unije pridobila še nekaj milijonov EUR pomoči, vendar finančni memorandumi za ta dodatna sredstva še niso podpisani.

7. SKLEP

Sredstva iz programa PHARE in ISPA je Slovenija v celotnem obdobju dobro izkoriščala, čeprav se pojavlja predvsem veliko problemov pri pripravi projektnih predlogov in ustrezne projektne dokumentacije. Veliko je še potrebno storiti pri spodbujanju komuniciranja in sodelovanja med lokalnimi, regionalnimi in državnimi oblastmi.

Visoka stopnja pripravljenosti pred začetkom črpanja sredstev iz strukturnih in iz kohezijskega sklada je na področju okolja, izobraževanja in socialnih zadev, slabše pa je pripravljeno področje transporta, saj večina projektov iz programa PHARE in ISPA še poteka in bo zaključena predvidoma šele leta 2005.

Pri svoji analizi in pridobivanju podatkov za omenjena štiri področja sem opazila, da so ministrstva zelo različno pripravljena in organizirana pri posredovanju podatkov o projektih in višini sredstev iz programa PHARE in ISPA. Najbolje pripravljene in organizirane sta Ministrstvo za okolje in prostor RS ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS, več težav pri posredovanju podatkov pa je bilo pri Ministrstvu za promet RS in Ministrstvu za notranje zadeve RS. Težave so se pojavile pri samem zbiranju podatkov, saj na področju železniškega prometa večji del sredstev in analizo o projektih vodi Javna agencija za železniški promet RS. Pri projektu postavljanja schengenske meje pa je prišlo do težav, ker sta izvajalca omenjenega projekta dve državni instituciji in sicer Servis skupnih služb Vlade RS, ki skrbi za gradbena dela meje, in Ministrstvo za notranje zadeve RS, ki skrbi za opremo. Projekt postavitve schengenske meje se je začel izvajati šele pred kratkim in naj bi bil zaključen predvidoma leta 2006.

Ministrstvo za gospodarstvo RS je avgusta 2003 v sodelovanju s šestimi ministrstvi (za šolstvo, znanost in šport, za informacijsko družbo, za promet, za okolje, prostor in energijo ter za kulturo), razpisalo prvo poskusno javno povabilo k predstavitvi javnih projektov. Namen javnega povabila je bil ugotoviti pripravljenost in zmožnost naše države na črpanje evropskih sredstev. Z razpisom je Služba vlade RS za strukturne sklade in regionalni razvoj želela ugotoviti, kako je Slovenija pripravljena na skorajšnjo možnost porabe sredstev iz evropskih strukturnih skladov, v konkretnem primeru iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Namesto 417 milijard SIT, kolikor bi jih lahko potencialno zahtevali za projekte, vredne 981,5 milijarde SIT, lahko iz Evropskega regionalnega sklada pričakujemo v obdobju do leta 2006 le 40,4 milijarde SIT. Razlika med pričakovanimi in razpoložljivimi sredstvi je več kot očitna, zato bo potrebno pri pripravi prvega javnega razpisa natančneje opredeliti namen investicije, dejstvo pa je tudi, da vsi projekti nimajo niti ustrezne tehnične dokumentacije. Ministrstvo za gospodarstvo RS je novembra 2003 pripravilo strokovne posvete za prijavitelje projektov, Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj pa pripravlja poseben priročnik za uporabo evropskih strukturnih skladov. Pogajanja med Slovenijo in Evropsko unijo so že zaključena, s sistemskimi spremembami pa bi se predvsem določile pristojnosti in odgovornosti med

sodelujočimi resorji. Sprejeti pa bo potrebno tudi posebno finančno uredbo, s katero bo urejena poraba denarja iz evropske blagajne. Pričetek črpanja sredstev iz strukturnih skladov bo po vstopu v Evropsko unijo, torej po 1. maju 2004.

Poskusno prijavljeni projekti naj bi bili zagotovilo, da se bo na prvi razpis prijavilo dovolj kvalitetnih celovitih projektov, ki bodo izpolnjevali pogoje za pridobitev sredstev iz Evropske unije.

Našo državo čakajo po vstopu v Unijo še velike naloge in novi izzivi, na področju transporta. Slovenija bo pri posodobitvi železniške proge, znane pod imenom peti koridor, dobila bistveno manjšo pomoč Evropske unije, kot je načrtovala. Peti koridor naj bi bila pomembna prometna povezava med Lizbono in Kijevom, saj naj bi bila naložba vredna 20,6 milijarde EUR. Delež Slovenije bo pri tem relativno majhen, oziroma precej manjši od pričakovanega, ker je izpadel prispevek za izgradnjo drugega tira med Koprom in Divačo. Prispevek Unije naj bi znašal 376 milijonov EUR. V načrtu pa je še vedno ostala posodobitev železniške proge med Ljubljano in Madžarsko, ki bo stala 275 milijonov EUR. Dela naj bi se začela leta 2005, končala pa leta 2012. Glede na to, da bo Slovenija nekaj let južna meja Evropske unije, bi bila ta prometna povezava lahko za našo državo tudi velika priložnost za razvoj špedicijske dejavnosti. Posodobitev železnic bi tako pomenila pomembno razvojno pot tudi za Luko Koper, ki bo po vstopu v Unijo še bolj krepila svojo dejavnost.

Evropska unija bo prevzela tudi del stroškov za vzpostavitev in vzdrževanje schengenske meje ter tako Sloveniji v letih 2004-2006 namenila 107 milijonov EUR. Slovenija bo kot nova članica Unije morala prispevati svoj delež v evropski proračun. Evropska unija je tako Sloveniji za obdobje 2004-2006 odobrila pavšalna plačila v skupnem znesku 224 milijonov EUR. To pomeni, da bo Slovenija neto prejemnica sredstev iz evropskega proračuna, in sicer bo vsako leto med 2004 in 2006 neto priliv približno 85 milijonov EUR letno.

Med spremembami, ki čakajo našo državo ob vstopu v Unijo, so tudi prehodna obdobja za nekatera področja. Na področju prostega pretoka oseb bo veljalo prehodno obdobje za gibanje delavcev. Tiste države članice, ki se bojijo motenj na trgu dela zaradi pristopa Slovenije v Unijo, lahko dve leti po pristopu Slovenije na tem področju uveljavljajo nacionalne ukrepe. Po dveh letih svet Evropske unije na priporočilo komisije opravi pregled stanja. Samo tiste države članice, ki vnaprej napovedo ohranitev nacionalnih ukrepov, jih lahko ohranijo še tri leta. Na področju prostega pretoka kapitala velja zaščitna klavzula za omejevanje prometa z nepremičninami. Če bi se v obdobju od vstopa Slovenije v EU do 1. maja 2011 na slovenskem trgu z nepremičninami pojavile resne motnje, lahko Slovenija od evropske komisije zahteva odobritev zaščitnih ukrepov za odpravo takšnih težav. Klavzula velja samo za nekatera področja (kmetijska zemljišča, gozdovi, počitniške

hišice). Precej prehodnih obdobj pa velja za našo državo tudi na področju kmetijstva.

Dunajski Inštitut primerjalne mednarodne ekonomije je pred kratkim izvedel raziskavo, katere rezultati nakazujejo, da bodo nove članice Unije pospešile gospodarsko rast v Uniji. Ugotovili so, da bo v pridruženih članicah rast v povprečju za 2 % višja kot v sedanjih članicah in bo taka ostala še nekaj časa. Posledica širitve pa naj bi bila tudi višja stopnja brezposelnosti. V pridruženih članicah je ta namreč v povprečju kar 15 %, medtem ko je stopnja brezposelnosti v sedanjih državah članicah 8,3 %. Kljub napovedim o večji rasti, pa ne kaže, da bi stopnja brezposelnosti po združitvi padla.

Iz zadnjih ocen Evropske unije je razvidno, da je Slovenija med vsemi pristopnicami glede pripravljenosti na vstop v Evropsko unijo uvrščena na prvo mesto. Ne glede na zadnje ocene pa našo državo po vstopu v Unijo čaka še veliko trdega dela, saj se bo zaradi svoje majhnosti in neprepoznavnosti morala vedno znova izkazovati v velikem evropskem prostoru.

8. LITERATURA

1. Benko Riana: PHARE nam pomaga, vendar zahteva projekte in nadzor. Kranj: Gorenjski glas, 2000. 34 str.
2. Benko Riana: Programi pomoči Evropske unije. Ljubljana: IPZT, 1999. 115 str.
3. Državni program Republike Slovenije za prevzem pravnega reda Evropske unije do konca leta 2002. Ljubljana: Služba Vlade RS za evropske zadeve, 1999. 64 str.
4. Evropska unija in njeni cilji. Ljubljana: Ministrstvo RS za notranje zadeve, Urad za organizacijo in razvoj uprave, 2000. 38 str.
5. Križnar Breda: Programi pomoči Evropske unije v pristopnem obdobju. Ljubljana: Interno gradivo Ministrstva za promet RS, 2000. 98 str.
6. Rožič Erika: Izvajanje programov PHARE v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 2002. 45 str.
7. Rumpret Nataša: Vključevanje Slovenije v programe Skupnosti. Ljubljana: Evrobilten, 7, 1999. 29 str.
8. Slovenija in Evropska unija. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, Sektor za prevajanje, 2001. 44 str.

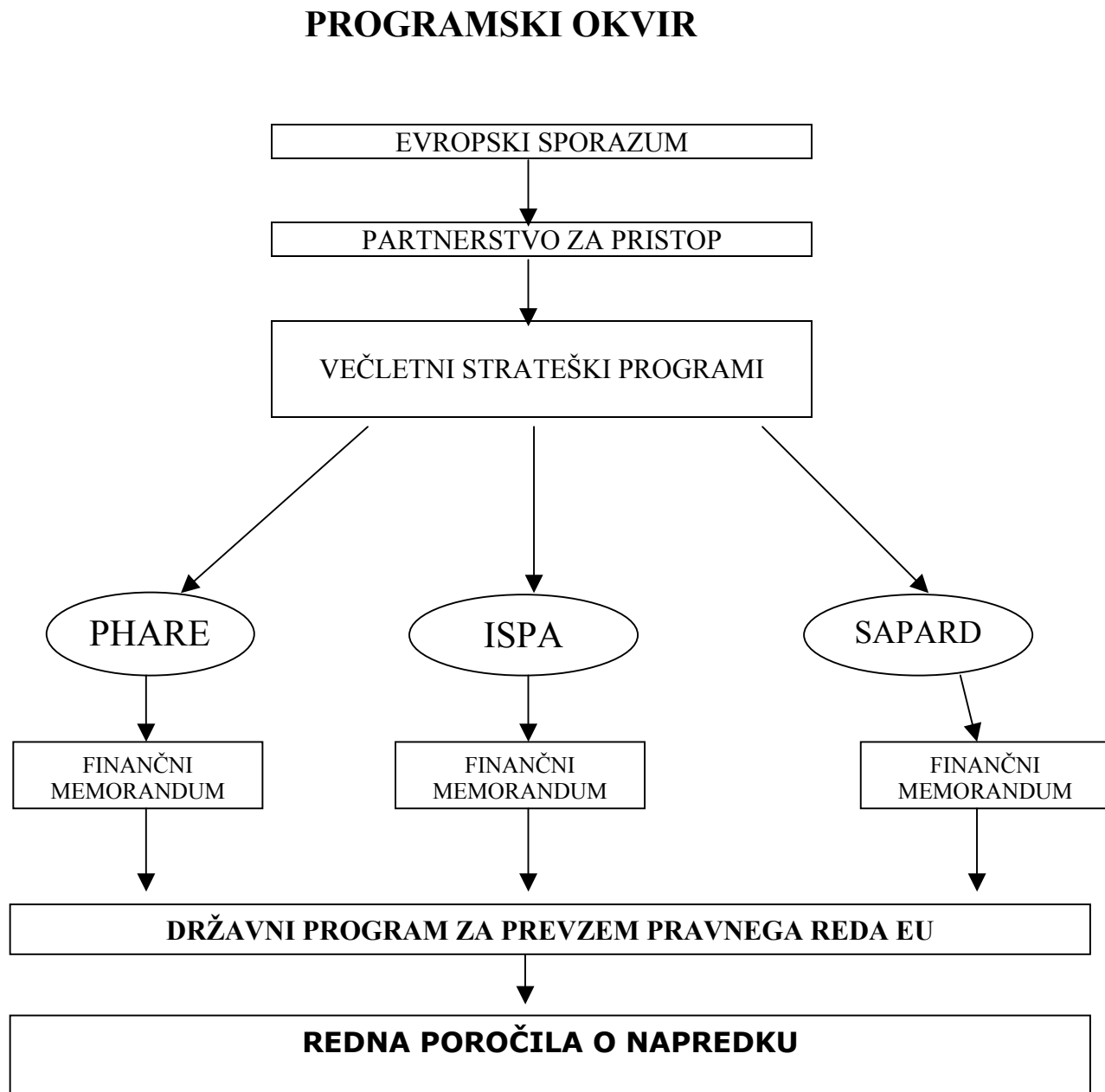
9. VIRI

1. Črpanje pomoči prek strukturnih skladov, 2003.
[URL:http://www.evropska.unija.si/pages/evropska_unija/financna_pomoc/pomoc_mala_srednja_podjetja_crpanje_pomoci.html], 16.10.2003.
2. Države pristopnice, 2003.
[URL: <http://gov.si/svez>], 8.7.2003.
3. Feekes Fons et al: Priročnik za izvajanje projektov v okviru strukturnih skladov, Posebni pripravljalni program za strukturne sklade v Republiki Sloveniji. Naročnik: Republika Slovenija, Ministrstvo za gospodarstvo, Rotterdam. 2001. 220 str.
4. Finančni memorandumi. Ljubljana: Ministrstvo za finance RS, oddelek CFCU-Centralnofinančna pogodbenena enota, 1998–2003.
5. Interno gradivo Agencije RS za regionalni razvoj. Ljubljana, 2002. 35 str.
6. Interno gradivo Agencije RS za regionalni razvoj. Ljubljana, 2000. 22 str.
7. Interno gradivo Službe Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj. Ljubljana, 2003. 19 str.
8. Izvajanje pomoči v Sloveniji, 2003.
[URL: <http://www.gov.si>], 16.6.2003.
9. PHARE Programme Annual Report 1996. Brussels: Commission of the European Communities, 1998. 53 str.
10. PHARE Programme Annual Report 1998. Brussels: Commission of the European Communities, 2000. 60 str.
11. Postavitev zunanje meje z EU, 2003.

- [URL: <http://gov.si/svez>], 3.10.2003.
12. Predpristopna pomoč, 2003.
[URL:http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Predpristopna_pomoc/pomoc.html], 28.7.2003.
 13. Predstavitveno gradivo. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2003. 20 str.
 14. Priročnik o postopkih in tehnikah sodelovanja na razpisih PHARE, 1998. 68 str.
 15. Program PHARE, 2002.
[URL: <http://evropa.gov.si/vkljucevanje/program-PHARE>], 12.5.2003.
 16. Programski okvir, 2003.
[URL: <http://www.gov.si>], 16.7.2003.
 17. Realizacija pridobljenih sredstev iz Evropske unije. Ljubljana: Ministrstvo za finance RS, 1998–2003.
 18. Shema poti projekta, 2003.
[URL:<http://www.gov.si>], 14.4.2003.
 19. Sistem strukturnih skladov, 2003.
[URL:<http://www.gov.si/svrp>], 14.7.2003
 20. Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov. Maribor: Javna agencija za železniški promet RS, 1998–2003.
 21. Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS, 1998–2003.
 22. Sprejeti proračuni in zaključni računi proračunov. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor RS, 1998–2003.
 23. Strukturna politika, 2003.
[URL: <http://www.gov.si/svrp>], 14.7.2003.
 24. Strukturni skladi in kohezijski sklad, 2003.
[URL:<http://www.gov.si/svrp/3str/1s-2.html>], 14.7.2003.

PRILOGA 1

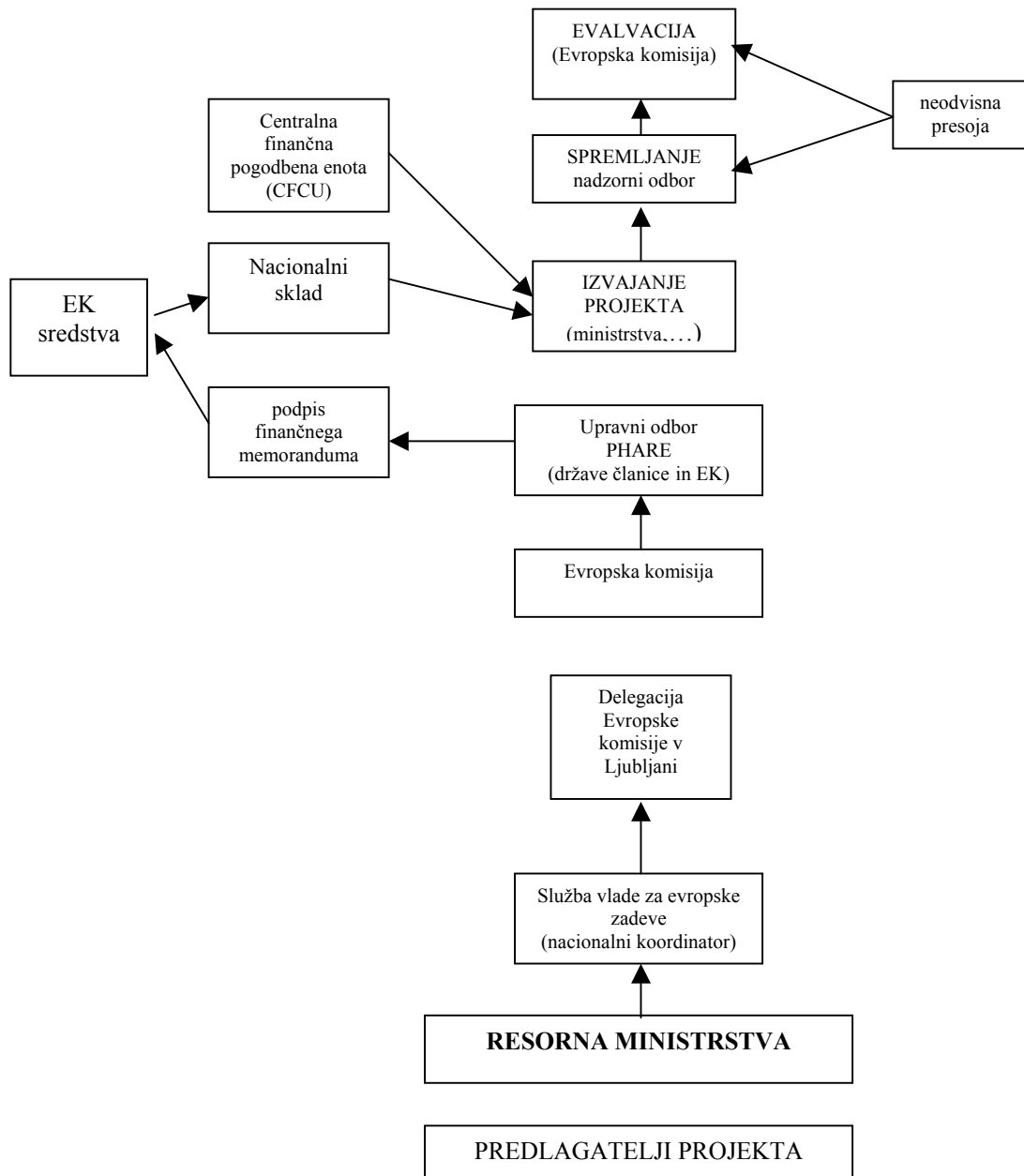
Slika 1: Prikaz programskega okvirja pri poteku dodeljevanja sredstev iz Evropske unije po posameznih organih

Vir: Programski okvir, 2003.

PRILOGA 2

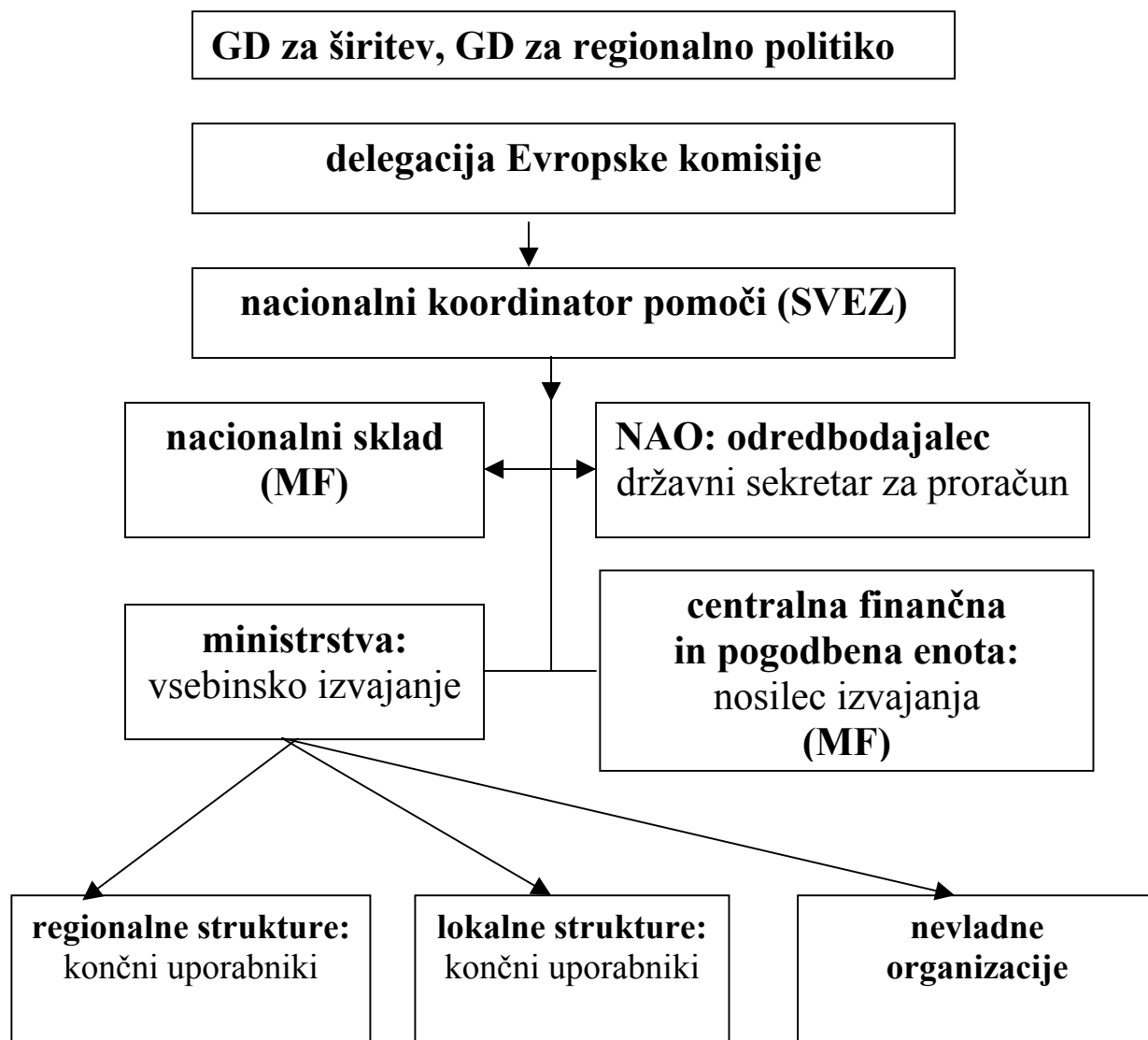
Slika 2: Prikaz sheme poteka projekta po posameznih institucijah in organih države prejemnice pomoči in Evropske unije

Vir: Shema poti projekta, 2003.

PRILOGA 3

Slika 3: Prikaz izvajanja pomoči v Sloveniji po posameznih državnih organih

Legenda:

MF – Ministrstvo za finance

GD – Generalna direktiva

NAO – Nacionalni odredbodajalec

SVEZ – Služba Vlade RS za evropske zadeve

Vir: Izvajanje pomoči v Sloveniji, 2003.

PRILOGA 4

Tabela 1: Razlike med strukturnimi skladi in programom PHARE

	Strukturni skladi	Program PHARE
Pravna osnova	Uredbe Evropske komisije	Uredbe Evropske komisije, PRAG, Finančni memorandum
Programiranje	Večletno programsko obdobje, programiranje ukrepov, ne projektov	Letno programiranje projektov
Izvajanje	Projekti se naknadno oblikujejo v teku življenjske dobe programa. Potrdi jih organ upravljanja znotraj države članice	Pogoj za začetek je podpisan Finančni memorandum in tako potrjeni projektne predlogi s strani upravljalnega odbora PHARE
Dokumenti	Enotni programski dokument Operativni programi CSF	Pristopno partnerstvo, Državni program za prevzem pravnega reda EU, Letna poročila Evropske komisije o napredku držav kandidatk, Državni razvojni program
Vodenje	Organ upravljanja, Nadzorni odbor, Plačilni organ	Pogodbeni organ oblasti, CFCU, NS, Delegacija EK
Spremljanje	Poročanje o izvajanju ukrepov na podlagi kazalcev, ki jih določi Nadzorni odbor, poročajo vse ravni	Redna mesečna poročila, polletna poročila sektorskega Nadzornega pododbora za zbiranje informacij, za poročanje poskrbi organ izvajanja
Ocenjevanje	Ex ante, srednjeročno, ex post	Ex ante, srednjeročno, ex post
Revizija	Državni revizorji in revizorji Evropske komisije	Notranja revizija in revizija Evropske komisije ter Računskega sodišča
Financiranje	Sofinanciranje	Sofinanciranje

Vir: Feekes Fons et al: Priročnik za izvajanje projektov v okviru strukturnih skladov, Posebni pripravljalni program za strukturne sklade v Republiki Sloveniji. str. 140.

PRILOGA 5

Tabela 2: Primerjava strukturnih skladov in kohezijskega sklada

	Strukturni skladi	Kohezijski sklad
Cilji	Zmanjšanje regionalnih razlik	Zmanjšanje ekonomskih razlik med članicami
Izvajalci	Države članice, lokalna oblast	Po dogovoru med komisijo Evropske unije in državo članico
Pogoji	Ni pogojev	Natančni pogoji
Geografska pokritost	Cilj 1,2 in horizontalno cilj 3	Grčija, Irska, Španija in Portugalska
Namembnost	V osnovi noben sektor ni izključen; infrastruktura	Samo za okolje in transport
Postopki	Temeljijo na večletnem programu	Subvencionira se projektno

Vir: Predstavitveno gradivo, 2003, str.13.

SLOVAR TUJK IN KRATIC

- ACCESS - programi civilne družbe
- Acquis Communautaire – Evropski pravni red
- Agenda 2000 – Mnenje Komisije o prošnji Slovenije za članstvo v EU
- EAGGF – (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) – Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
- EBRD - (European Bank for Reconstruction and Development) – Evropska banka za obnovo in razvoj
- EIB - (European Investment bank) - Evropska investicijska banka
- ERDF - (European Regional Development Fund) - Evropski sklad za regionalni razvoj
- ESF - (European Social Fund) – Evropski socialni sklad
- Ex ante odločitve – vse odločitve glede posredovanja in sklepanja pogodb sprejema pogodbeni organ oblasti in jih mora predložiti Evropski komisiji v potrditev
- Ex post odločitve – odločitve sprejema pogodbeni organ oblasti in pri tem ni potrebna vnaprejšnja potrditev s strani Evropske komisije
- EU – Evropska unija
- FIFG – (Financial Investment for Fisheries Guidance) – Finančni instrument za usmerjanje ribištva
- FM – Finančni memorandum
- INTERREG III - čezmejno, mednarodno in medregionalno sodelovanje
- ISPA - (Instrument for the Structural policies for Pre-Accession) – Orodje financiranja programov okoljske in prometne infrastrukture
- JMC - (Joint Monitoring Committee) - Skupni nadzorni odbor
- LEADER - ruralni razvoj lokalnih iniciativ kot trajnostni razvoj območij
- NUTS - (Nomenclature des Unites Territoriale pour Statistique) – Statistična kvalifikacija teritorialnih enot (SKTE)
- OMAS - neodvisna operativna nadzorna služba za projekte PHARE
- PHARE - (Poland and Hungary Assistance for Reconstruction of Economy) – Pomoč za gospodarsko prestrukturiranje Poljske in Madžarske
- PHARE management Committee - upravni odbor PHARE
- PRAG - standardni Pharovi postopki
- SKTE 1 - Območje celotne Slovenije
- SKTE 2 - Območje znotraj države 2 regiji; osrednjeslovenska regija in preostala Slovenija
- SKTE 3 - Območje znotraj SKTE 2 regij (Slovenija je oblikovala 12 statističnih regij)
- Summary Project Fiche - povzetka projektnega predloga v okviru programa PHARE
- SVEZ - Služba vlade za evropske zadeve
- TAIEX - (Technical Assistance Information Exchange Office) – Urad za izmenjavo informacij o tehnični pomoči

- Twinning - Sistem medinstitucionalnega sodelovanja
- URBAN II - trajnostni razvoj mest in urbanih naselij